

**Autenticita ženských postav
v žánri kostýmovej drámy:
Rose DeWitt Bukater, Velma Kelly, Oľga Bleyová**

Bc. Lukáš Vízner

Diplomová práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací
Ateliér Audiovize

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Bc. Lukáš Vízner
Osobní číslo:	K22372
Studijní program:	N0211P310005 Teorie a praxe audiovizuální tvorby
Specializace:	Režie a scenáristika
Forma studia:	Prezenční
Téma práce:	1. Teoretická část: Autenticita ženských postav v žánru kostýmové drámy: Rose DeWitt Bukater, Velma Kelly, Olga Bleyová 2. Praktická část: Režie audiovizuálního díla (vyrobeného v systému řízené výroby FMK) v minimální délce 20 minut, ve výstupní kvalitě uvedené ve Výrobní knize AAV, nebo režie souboru audiovizuálních děl oficiálně schváleného před odevzdáním Výrobní komisí ateliéru Audiovizuální tvorba, ve výstupní kvalitě uvedené ve Výrobní knize AAV, nebo scénář v rozsahu nad 70 stran, nebo dva scénáře v rozsahu 20-30 stran. Varianta musí být schválena před odevzdáním Výrobní komisí ateliéru Audiovizuální tvorba. viz Zásady pro vypracování

Zásady pro vypracování

1. Teoretická část:

Rozsah práce: minimálně 30 normostran textu bez započítání obsahu, rejstříku a obrazových příloh.

Formální podoba: Jednotná formální úprava teoretické části práce, její uložení a zpřístupnění se řídí aktuální verzí příslušné směrnice rektora. Student odevzdává 1 ks fyzické (tištěné) práce v pevné vazbě. Tištěná verze práce obsahuje originální "Zadání DP/BP" včetně příslušných podpisů a studentem podepsané Prohlášení o původnosti práce. Práce v elektronické podobě obsahuje naskanované "Zadání DP/BP" se všemi formálními náležitostmi a také nepodepsané Prohlášení studenta o původnosti práce. Plný text elektronické verze ve formátu PDF/A a případné přílohy (zkomprimované do jednoho zip souboru) student odevzdá nahráním do IS/STAG a do příslušné složky na NAS-AAV (viz níže).

Pokyny k vypracování: prostudujte a analyzujte dostupné materiály z profesního hlediska a formulujte závěry a získané vědomosti do podoby akademického/odborného textu.

2. Praktická část:

Přípustné varianty praktické části:

1) Režie audiovizuálního díla (vyrobeného v systému řízené výroby FMK) v minimální délce 20 minut, ve výstupní kvalitě uvedené ve Výrobní knize AAV. 2) Režie souboru audiovizuálních děl oficiálně schváleného před odevzdáním Výrobní komisí ateliéru Audiovizuální tvorba, ve výstupní kvalitě uvedené ve Výrobní knize AAV. 3) Scénář v rozsahu nad 70 stran, nebo dva scénáře v rozsahu 20-30 stran. Varianta musí být schválena před odevzdáním Výrobní komisí ateliéru Audiovizuální tvorba.

Další požadované materiály praktické části:

a) Upoutávka, teaser či trailer na předložené audiovizuální dílo (var. 1 a 2). b) Písemná explikace z pohledu dané specializace. Minimální rozsah 2 normostrany (var. 1, 2, 3). c) Anotace (var. 1, 2, 3). d) Technický scénář (var. 1). e) Štábová listina (var. 1, 2).

V případě, že je dílo autorským počinem nebo není součástí praktické části SZS studenta Produkce, je nutné dodržet doložení požadovaných materiálu a-h dle zadání specializace Produkce. Tato data odevzdává za projekt vždy jeden člověk. Nezbytná je konzultace s vedením AAV. Všechny odevzdávané materiály musí splňovat vnitřní technické normy dle Výrobní knihy AAV pro odevzdávání prací a musí být řádně popsány (jméno, název, logo fakulty, formát, rozlišení). Součástí závěrečné práce je vytištěný a podepsaný formulář "Údaje o diplomové práci studenta".

Uložení na NAS:

Ve složce na NAS-AAV, označené "Bakalářská / Magisterská práce" uložte:

1. Teoretickou práci ve formátu PDF/A a případné přílohy (zkomprimované do jednoho zip souboru) dle specifikací výše. 2. Vytvořte podsložku Praktická práce, která bude obsahovat materiály částí a- h. Řádně nazvaný film/absolventské dílo odevzdávejte ve formátech splňujících vnitřní technické normy AAV pro odevzdávání prací. 3. Vytvořte podsložku s názvem Katalog, která bude obsahovat "Podklady pro katalog FMK UTB ve Zlíně": 10 kusů obrazové dokumentace praktické části závěrečné práce pro využití v publikacích FMK. Formát pro bitmapové podklady: JPEG, barevný prostor RGB, rozlišení 300 dpi, 250 mm delší strana. Formáty pro vektory: AI, EPS, PDF. Loga a texty v křivkách. V samostatném textovém souboru uveďte jméno a příjmení, login do portálu UTB, obor (ateliér), typ práce, přesný název práce v češtině i v angličtině, rok obhajoby, osobní e-mail, osobní web, telefon. Přiložte svou osobní fotografii v tiskovém rozlišení.

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**
Jazyk zpracování: **Slovenština**

Seznam doporučené literatury:

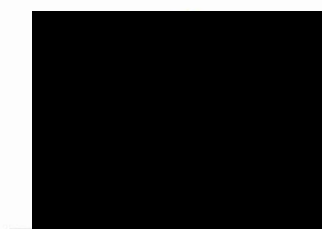
- Cameron, J. (Director). (1997). Titanic. [Film]. Paramount Pictures.
Marshall, R. (Director). (2002). Chicago. [Film]. Miramax.
Bendová, E., & Štrnad, J. (Eds.). (2014). Společenské vědy a audiovize. (Praha: Akademie múzických umění).
Bordwell, D., & Thompsonová, K. (2011). Umění filmu. Praha: Akademie múzických umění.
Čechová, M. (2015). Ženy a film: Feministický filmový diskurz. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
Jirsa, T. (2013). Postavy a příběhy: K teorii filmové postavy. Praha: NAMU.
Mraček, P. (2011). Český film a ženy: Portréty filmových postav. Praha: CPress.
Káčerová, B. (2014). Ženské postavy vo filmech Martina Hollého. Bratislava: VEDA, vydavateľstvo SAV.
Malíček, J. (2016). Dejiny slovenskej kinematografie: Od začiatkov po súčasnosť. Bratislava: PETRAproduction.
Šmatláková, B. (2019). Ženy pred a za kamerou: Analýza postavenia žien vo svete slovenského filmu. Bratislava: Univerzita Komenského.
Landis, D. (2012). Filmcraft: Costume Design. Ilex Press.
McLean, A. (2014). Costume, Makeup, and Hair. Rutgers University Press.

Vedoucí teoretické části: **doc. Mgr. MgA. Jan Gogola**
Ateliér Audiovize

Vedoucí praktické části: **doc. Mgr. MgA. Jan Gogola**
Ateliér Audiovize

Datum zadání diplomové práce: **1. prosince 2023**

Termín odevzdání diplomové práce: **17. května 2024**

Mgr. Josef Kocourek, Ph.D.
děkan

MgA. Irena Kocí, Ph.D.
vedoucí ateliéru

Ve Zlíně dne 1. prosince 2023

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že:

- jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně dne: .....

Jméno a příjmení studenta: Bc. Lukáš Vízner

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Táto práca skúma koncept autenticity v zobrazení ženských postáv v žánri kostýmovej drámy, s dôrazom na dve ikonické postavy: Rose DeWitt Bukater z filmu Titanic, Velmu Kelly z filmu Chicago. Štúdia sa zameriava na historický a kultúrny kontext, ktorý formuje tieto postavy, a ponúka komplexnú analýzu ich zobrazenia vo filme. Cieľom práce je pochopiť, ako sa prelínajú kostýmový dizajn, spoločenské normy a feministické perspektívy pri tvorbe autentických a viacrozmerných ženských postáv.

Výskum využíva analýzu postáv na rozkladanie psychologických a sociálnych aspektov, ktoré prispievajú k autenticite Rose, Velmy. Skúma interakciu postáv, spoločenské očakávania a osobnú identitu, pričom zdôrazňuje úlohu umeleckej interpretácie a kreativity vo filme. Štúdia tiež adresuje výzvy a úspechy pri zobrazovaní ženskej emancipácie a identity v rámci možností a obmedzení žánru kostýmovej drámy.

Cieľom práce je preskúmať, ako môžu tvorcovia filmov vytvárať ženské postavy, ktoré sú nielen vizuálne pútavé a historicky správne zobrazené, ale tiež autentické a viacrozmerné. a na druhej strane získané poznatky aplikovať v praxi pri tvorbe celovečerného hraného filmu Zatmenie ženy. Príprava herečiek do ženských postáv Fotografky, Manželky a Matky vo filme žánru kostýmovej drámy bude zachytená a vyrozprávaná prostredníctvom môjho magisterského dokumentárneho filmu Smutné rozkoše: Imaginatívny portrét Oľgy Bleyovej.

Prostredníctvom kritickej analýzy filmových prvkov a prehľadu relevantnej literatúry táto práca prispieva k hlbšiemu porozumeniu toho, ako môžu kostýmové drámy efektívne zobrazovať komplexné ženské postavy. Ponúka pohľad do evolúcie zobrazovania žien v kinematografii a pokračujúceho dialógu medzi historickou presnosťou a súčasným feministickým diskurzom vo filme.

Kľúčové slová: autenticita v kostýmovej dráme, ženské postavy vo filme, Rose DeWitt Bukater (Titanic), Velma Kelly (Chicago), Oľga Bleyová (Zatmenie ženy), historický a kultúrny kontext, charakterová analýza, feministické perspektívy, vizuálna a naratívna reprezentácia, emancipácia a identita, kostýmový dizajn a vizuálna estetika, sociálne a psychologické aspekty, interakcia postáv a spoločenské normy, umelecká interpretácia a tvorivosť, filmová analýza a kritika

ABSTRACT

This thesis explores the concept of authenticity in the portrayal of female characters in the genre of costume drama, focusing on two iconic figures: Rose DeWitt Bukater from *Titanic*, Velma Kelly from *Chicago*. The study delves into the historical and cultural contexts that shape these characters, offering a comprehensive analysis of their representation in film. By examining the intricate balance between visual aesthetics and narrative depth, the thesis aims to understand how costume design, societal norms, and feminist perspectives intertwine to create authentic and multi-dimensional female characters.

The research employs character analysis to dissect the psychological and social aspects that contribute to the authenticity of Rose and Velma. It scrutinizes the interplay of character interaction, societal expectations, and personal identity, highlighting the role of artistic interpretation and creativity in film. The study also addresses the challenges and triumphs in portraying female emancipation and identity within the constraints and opportunities of the costume drama genre.

The aim of the work is to explore how filmmakers can create female characters that are not only visually captivating and historically accurately depicted, but also authentic and multidimensional. The insights gained later will be applied in practice in the creation of the feature film „Eclipse of a Woman“. The preparation of actresses for the roles of Photographer, Wife, and Mother in the costume drama genre will be captured and narrated through my master's documentary film „Sad Pleasures: Imaginative Portrait of Olga Bley“.

Through a critical analysis of film elements and a review of relevant literature, this thesis contributes to a deeper understanding of how costume dramas can effectively portray complex female characters. It offers insights into the evolving portrayal of women in cinema and the ongoing dialogue between historical accuracy and contemporary feminist discourse in film.

Keywords: Authenticity in Costume Drama, Female Characters in Film, Rose DeWitt Bukater (*Titanic*), Velma Kelly (*Chicago*), Olga Bley (*Eclipse of a Woman*), Historical and Cultural Context, Character Analysis, Feminist Perspectives, Visual and Narrative Representation, Emancipation and Identity, Costume Design and Visual Aesthetics, Social and Psychological Aspects, Character Interaction and Social Norms, Artistic Interpretation and Creativity, Film Analysis and Critique

POĎAKOVANIE

Rád by som sa poďakoval môjmu vedúcemu doc. MgA. Mgr. Jánovi Gogolovi ml. za jeho pomoc a usmernenie nielen pri vypracovaní tejto záverečnej magisterskej práce, ale aj za jeho dôveru počas celého štúdia. Moje úprimné poďakovanie patrí aj mojim rodičom, Jane a Antonovi Víznerovcom, ktorí stoja pri každom mojom umeleckom počine a podporujú ma na ceste za úspechom. Veľké poďakovanie patrí celému filmovému štábu, skvelým herečkám Jane Ol'havej, Soni Norisovej, Judit Pecháček a všetkým, bez ktorých by film *Smutné rozkoše: Imaginatívny portrét Ol'gy Bleyovej* nemohol vzniknúť.

„Film je dielom, ktorý spája všetky druhy umení. O to náročnejšie je dosiahnuť jeho autenticitu natoľko, aby sa s ním divák stotožnil. Aby mohol pocítiť emóciu a mať zážitok, ktorý autor chce docieľiť od samého začiatku“ Bc. Lukáš Vízner

Prehlasujem, že odovzdaná verzia diplomovej práce a verzia elektronická nahraná do IS/STAG sú totožné.

OBSAH

ÚVOD	11
I TEORETICKÁ ČASŤ	13
1 AUTENTICITA	14
1.1 Definícia autenticity	14
1.2 Autenticita v umení a filme	15
1.3 Autenticita a historická presnosť	15
1.4 Autenticita a emocionálna pravdivosť	15
1.5 Spôsoby autenticity	15
2 HISTORICKÝ A SPOLOČENSKÝ KONTEXT KOSTÝMOVÝCH DRÁM	18
2.1 Historický kontext a vývoj	18
2.1.1 Ranné obdobie a nástup Hollywoodu	18
2.1.2 Rozvoj v 60. a 70. rokoch	18
2.1.3 Obdobie 80. a 90. rokov	19
2.1.4 21. storočie	19
2.1.5 Vplyv historických a spoločenských udalostí na žáner	19
2.1.6 Zobrazenie žien v historických obdobiach	21
3 TEÓRIA FILMOVÉHO ROZPRÁVANIA A CHARAKTEROVÁ KONŠTRUKCIA	23
3.1 Základy filmového rozprávania	23
3.2 Postupy vytvárania a rozvoja postáv	24
3.3 Špecifiká ženských postáv v kinematografii	25
II PRAKTICKÁ ČASŤ	27
4 AUTENTICITA ŽENSKÝCH POSTÁV V ŽÁNRI KOSTÝMOVEJ DRÁMY VO VYBRANÝCH FILMOCH	28
4.1 Charakteristiky vybraných filmov	28
4.1.1 Hlavná ženská hrdinka	28
4.1.2 Fiktívne postavy inšpirované skutočnými ľuďmi	28
4.1.3 Fiktívny príbeh na pozadí skutočných udalostí	29
4.1.4 Doba vydania filmu	29
4.1.5 Spoločné žánrové zaradenie	30
4.1.6 Mužskí režiséri	30
4.1.7 Diela tvorené dnes, vsadené do inej doby	30
4.1.8 Divácky úspešné diela	30
4.1.9 Spoločenské a kultúrne otázky	31
4.1.10 Historický a kultúrny kontext	31
4.1.11 Rôznorodosť ženských postáv	31

4.1.12	Vplyv na populárnu kultúru a filmový žáner	31
4.2	Vybrané filmy.....	32
4.2.1	Titanic (1997, J. Cameron, USA).....	32
4.2.2	Chicago (2002, R. Marshall, USA).....	33
4.3	Charakteristika hlavných postáv	34
4.4	Analýza vybraných postáv: Rose DeWitt Bukater, Velma Kelly	35
4.4.1	Podrobná charakteristika každej postavy	35
4.4.2	Autenticita postáv dobová v zasadení do historického obdobia	38
4.4.3	Emancipačná autenticita postáv v konflikte s dobou	40
4.4.4	Porovnanie a kontrast ich prístupov k prekonávaniu výziev	41
4.5	VIZUÁLNA ESTETIKA A KOSTÝMOVÝ DIZAJN	42
4.5.1	Význam kostýmov a vizuálneho dizajnu pre charakterizáciu postáv	43
4.5.2	Analýza konkrétnych prvkov kostýmov a ich symboliky	44
4.5.3	Príspevok kostýmov k celkovému naratívu a atmosfére filmu	45
III	PROJEKTOVÁ ČASŤ	46
5	ANALÝZA DIPLOMOVÉHO FILMU – SMUTNÉ ROZKOŠE: IMAGINATÍVNY PORTRÉT OLGY BLEYOVEJ.....	47
5.1	ANALÝZA VYBRANÝCH POSTÁV: FOTOGRAFKA, MANŽELKA, MATKA	49
5.1.1	Podrobná charakteristika každej postavy	49
5.1.2	Dobová autenticita postáv v zasadení do historického obdobia.....	52
5.1.3	Konceptualizácia postáv emancipačná v konflikte s dobou.....	53
5.2	VIZUÁLNA ESTETIKA A KOSTÝMOVÝ DIZAJN	54
5.3	PRETAVENIE POZNATKOV DO PRAXE	55
	ZÁVER	58
	ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY.....	59

ÚVOD

V posledných desaťročiach sa filmový priemysel intenzívne zaoberá prezentáciou ženských postáv, pričom sa snaží prekonať stereotypy a ponúknuť hlbšie, viacrozmerné charaktery. Kostýmové drámy, žáner známy svojou schopnosťou preniesť diváka do minulých epoch, ponúkajú jedinečnú platformu pre skúmanie a prezentáciu ženských postáv. Diplomová práca sa zameriava na východiská dosiahnutia autenticity ženských postáv v kostýmových drámach, analýzou postáv Rose DeWitt Bukater z filmu Titanic (1997, režisér James Cameron) a Velma Kelly z filmu Chicago (2002, režisér Rob Marshall). Vybrané filmy sú výnimočné tým, že kombinujú fiktívne príbehy s historickým pozadím skutočných udalostí, pričom ich hlavné ženské postavy boli inšpirované osobnosťami z minulosti.

Film Titanic predstavuje Rose DeWitt Bukater ako mladú ženu z vyššej triedy, ktorá sa vzpiera spoločenským očakávaniam a konvenčným normám začiatku 20. storočia. Na druhej strane, Chicago nám prináša Velmu Kelly, ambicióznou a nezávislú postavu, ktorá sa snaží presadiť v drsnom svete zábavného priemyslu. Hoci pochádzajú z rôznych časových období a spoločenských vrstiev, ponúkajú nadčasové pohľady na ženskú autenticitu a emancipáciu.

Dôvodom, prečo som zvolil práve tieto dve, pre mňa osobne filmárske veľdiela, je že sú fascinujúcim a dychberúcim výsledkom filmárskeho umu. Mňa osobne zaujali práve tieto dva filmy z dôvodu, že autorom sa podarilo zvolenými postupmi navodiť atmosféru vzbudzujúcu v divákovi presvedčenie, že hoci sa dej odohráva v minulosti, akoby sa vrátil čas a dianie je reálne. Vytvorené postavy sú vo svojich hereckých pozíciách tak uveriteľné, až aj ja sám ako divák som pri zahĺbení sa do deja zabudol na fakt, že dané dielo je fikciou a nie dokumentom. Osobne vysoko oceňujem navodenie zrodu nových postáv a oživovanie minulosti, prerozprávanej autorovmu rukopisu blízky spôsobom. Snímky umožňujú nahliadnuť na udalosti z iného uhla, a tým sa vnárať do podvedomia v deji zobrazenej spoločnosti sofistickým spôsobom. Publikum nemá inú možnosť, ako uveriť príbehu a výpovediam zobrazených postáv. Pri sledovaní snímok ma nerušili vypovedané fakty a výpovediam postáv som bez váhania uveril ich posolstvo, ktoré je v diele nenásilne vyzdvihnuté. Zvolené filmy ma osobne zaujali aj preto, že sa v nich tvorcom podarilo budovať akési „nové svetové dejiny“. Ak cieľom bolo vypovedať fakty o živote aktuálne nielen v minulosti, ale nezávisle na čase, tak sa to autorom jednoznačne podarilo. A to je v podstate cieľom každého tvorcu filmového diela.

V úvode sa venujem definícii a významu autenticity v kontexte filmového rozprávania, pričom rozoberám, ako autenticita prispieva k hlbšiemu porozumeniu a empatii voči postavám. Autenticita v kostýmovej dráme nie je len otázkou historického skúmania alebo detailného kostýmového dizajnu, ale tiež zahŕňa komplexné zobrazenie vnútorného života postáv, ich motivácií, túžob a konfliktov. Zvláštna pozornosť bude venovaná tomu, ako kostýmy, dialógy a celková vizuálna prezentácia prispievajú k vnímaniu ich autenticity. Práca má prispieť k rozšíreniu poznania o autentickom zobrazení ženských postáv v kostýmových drámach a poskytnúť hlbší pohľad na to, ako filmový priemysel reflektuje a formuje spoločenské vnímanie ženskej identity a postavenia.

I. TEORETICKÁ ČASŤ

1 AUTENTICITA

Autenticita v kontexte žánru kostýmovej drámy sa týka schopnosti zachytiť a prezentovať dobové obdobie, historický kontext a spoločenské normy s presnosťou a dôveryhodnosťou - jedná sa o presnosť v mentálnom zmysle slova (súvislosti, vzťahy, dobové, osobné a spoločenské kontexty atď.) – predovšetkým. Presnosť faktická by zabúdala na moment autorského prístupu, ktorý je aj v týchto filmoch podstatný a ktorý dané príbehy ovplyvňuje. Z mnohých dôvodov nie je možné pokladať dnešnú akúkoľvek perspektívu a interpretáciu ako presnú kópiu dôb minulých. Autor sa zameriava na vytvorenie autentického a presvedčivého prostredia, v ktorom sa príbeh odohráva, a na autentické zobrazenie postáv, ich správania, reči tela a vzťahov v rámci daného historického a kultúrneho obdobia.

1.1 Definícia autenticity

C. Sedikides vo svojom diele *Autenticita štátu* definoval „Stav autenticity je pocit, že človek je momentálne v súlade so svojim skutočným ja.”¹ V *Záhade bytia sama sebou* Katrina P. Jongman-Sereno píše že „Autenticita sa vzťahuje na mieru, do akej je správanie v súlade s postojmi, presvedčeniami, hodnotami, motívmi a dispozíciami osoby.”² Heidegger v *Bytí a čase* (1927) rozpracoval pojem autenticity ako stav bytia, v ktorom jednotlivец žije pravdivo k svojej vlastnej existencii, čo znamená, že jedná v súlade so svojimi vlastnými presvedčeniami a hodnotami, namiesto toho, aby slepo nasledoval spoločenské normy.³ Tento filozofický pohľad na autenticitu môže byť aplikovaný aj na analýzu postáv vo filmoch, kde autenticita postavy môže byť posudzovaná na základe toho, ako verná je svojim vnútorným hodnotám a presvedčeniu. Tieto štúdie naznačujú, že autenticita zahŕňa vernosť sebe samému a hodnotám, zabezpečuje prepojenie s prostredím a udržiavanie konzistentnosti v rôznych aspektoch, ako je dedičstvo, výrobné metódy a vzťahy. Ak by sme si teda zhrnuli filozofický a psychologický pohľad na tento pojem, vyvodili by sme, že autenticita ako taká je istá miera pravdivosti a uveriteľnosti, ktorá je dôveryhodná.

---

¹ SEDIKIDES, C., SLABU, L., LENTON, A., & THOMAES, S. (2017). Autenticita štátu. *Current Directions in Psychological Science*, 26, 521 - 525. <https://doi.org/10.1177/0963721417713296>.

² JONGMAN-SERENO, K., & LEARY, M. (2019). *Záhada bytia sama sebou: kritické preskúmanie konceptu autenticity*. *Review of General Psychology*, 23, 133 - 142. <https://doi.org/10.1037/GPR0000157>.

³ HEIDEGGER, M. (1927). *Bytie a čas*.

1.2 Autenticita v umení a filme

V umení a filme sa autenticita často spája s realistickým a pravdivým zobrazením. Barthes vo svojej práci *Camera Lucida* (1980) poukázal na to, ako fotografia zachytáva realitu a stáva sa autentickým záznamom momentu.⁴ Podobne v kinematografii sa autenticita môže týkať toho, ako film alebo postava odzrkadľuje skutočný život.

1.3 Autenticita a historická presnosť

V kontexte historických filmov, ako sú kostýmové drámy, sa autenticita často hodnotí na základe historickej presnosti. Hughes-Warrington v *History Goes to the Movies* (2007) zdôrazňuje, že historická presnosť je kľúčovým faktorom pri hodnotení autenticity v historických filmoch⁵. Toto zahŕňa presnosť kostýmov, rekvizít, jazyka a sociálnych noriem doby.

1.4 Autenticita a emocionálna pravdivosť

Okrem historickej presnosti je dôležitým aspektom autenticity aj emocionálna pravdivosť. King v *Screening the Past: Memory and Nostalgia in Cinema* (2005) tvrdí, že autenticita môže byť tiež vnímaná cez schopnosť filmu alebo postavy vyvolať pravdivé a autentické emócie.⁶ To znamená, že postava nemusí byť historicky presná, aby bola považovaná za autentickú, ak dokáže presvedčivo vyjadriť univerzálne ľudské emócie a skúsenosti.

1.5 Spôsoby autenticity

Autenticita v žánri kostýmovej drámy sa prejavuje rôznymi spôsobmi. Rozdelenie spôsobov autenticity do uvedených kategórií vychádza z rôznych aspektov, ktoré sú dôležité pri hodnotení a analýze autenticity v umení, literatúre a filme. Toto rozdelenie je založené na faktoroch, akými sú napríklad rôznorodosť aspektov autenticity, dôležitosť kontextu, odborná literatúra a teória, praktická aplikácia v analýze umenia, reakcia na kultúrne a spoločenské zmeny.

Ak by sme si spôsoby autenticity mali rozdeliť do konkrétnych kategórií, mohli by to byť podľa môjho členenia napríklad tieto:

---

⁴ KING, P. (2005). *Screening the Past: Memory and Nostalgia in Cinema*, Routledge, Taylor & Francis Group.

⁵ HUGHES-WARRINGTON, M. (2007). *History Goes to the Movies*.

⁶ KING, P. (2005). *Screening the Past: Memory and Nostalgia in Cinema*. Routledge, Taylor & Francis Group.

Historická presnosť kostýmov: Kostýmy by mali byť verné dobe, v ktorej sa príbeh odohráva. Toto zahŕňa správne materiály, štýly, farby a dokonca aj spôsoby, akými boli odevy vyrábané a nosené v danej dobe. Dôležité sú aj šperky, účesy a make-up, ktoré sú v súlade s módnymi trendami a štýlom daného obdobia. Vizualne prvky musia byť dôkladne premyslené a presné, aby poskytovali divákovi vizuálny dojem autenticity a pomáhali im lepšie sa vžiť do historického kontextu.

Dôveryhodné prostredie: Scénografia a rekvizity by mali presne odrážať historické obdobie, od architektúry až po každodenné predmety. Dôraz na detail v prostredí pomáha vytvoriť presvedčivý historický svet.

Autentický jazyk a dialógy: Použitie jazyka a štýlu dialógov, ktoré sú vhodné pre dané historické obdobie, prispieva k autenticite. To môže zahŕňať historický slang, frázovanie a dokonca aj akcenty. Napríklad v *Richardovi III.* sa tematizuje nemožnosť dosiahnuť dobový jazyk a tento film naráža aj na limity tzv. historických presností v mnohých ďalších aspektoch.

Reálne zobrazenie spoločenských štruktúr: Film by mal presne zobrazovať spoločenské, ekonomické a politické štruktúry danej doby, vrátane zobrazenia triednych rozdielov, rodových úloh a sociálnych konvencií.

Psychologická hĺbka postáv: Postavy by mali byť viacrozmerné a ich motivácie a konanie by mali byť zasadené do kontextu doby. Ich vnútorné konflikty a vzťahy by mali byť uveriteľné a zmysluplné.

Vernosť historickým udalostiam: Ak film zahŕňa skutočné historické udalosti alebo postavy, je dôležité zachovať vernosť historickým faktom, pričom sa zároveň zachováva umelecká licencia.

Vizuálna a estetická koherencia: Celkový vizuálny štýl filmu by mal byť konzistentný a prispievať k autentickej atmosfére doby. Toto zahŕňa prácu kamery, osvetlenie a farebnú paletu.

Interdisciplinárny výskum: Vytvorenie autentickej kostýmovej drámy často vyžaduje rozsiahly výskum, ktorý zahŕňa históriu, umenovedu, sociológiu a ďalšie disciplíny, aby sa zabezpečila presnosť a hĺbka zobrazenia.

Naratívna autenticita: Týka sa autenticity príbehu, jeho zápletky, postupnosti udalostí a interakcií medzi postavami. Príbeh by mal byť dobovo verný a

reflektovať hodnoty, normy a očakávania daného historického obdobia. Autentické zobrazenie sociálnej hierarchie, spoločenských konvencií a dôležitých udalostí v rámci príbehu je dôležité pre vytvorenie autentickkej atmosféry.

Emocionálna autenticita: Napokon je dôležité, aby film rezonoval na emocionálnej úrovni, čo znamená, že cieľom je vytvorenie príbehov a postáv, s ktorými sa diváci môžu stotožniť a ktoré v nich vyvolávajú pravdivé emócie. Postavy by mali mať autentické motivácie, túžby a konflikty, ktoré sú dobovo relevantné. Emocionálna autenticita prispieva k väčšej miere zžitia sa divákov s postavami a umožňuje im lepšie porozumieť ich motiváciám a rozhodnutiam.

Autenticita je komplexný a viacrozmerný pojem, ktorý sa v rôznych oblastiach používa odlišne, ale vo všeobecnosti sa týka pravosti, vernosti alebo pravdivosti niečoho. V kontexte literatúry, umenia a filmu sa často vzťahuje na pravdivé a presvedčivé zobrazenie postáv, situácií alebo prostredí. Je teda viacrozmerný pojem, ktorý zahŕňa historickú presnosť, vernosť realite, emocionálnu pravdivosť a vernosť vnútorným hodnotám a presvedčeniu. V kontexte žánru kostýmovej drámy je kľúčová pre vytvorenie presvedčivého a dobovo verného audiovizuálneho diela. Autentické zobrazenie doby, postáv a ich emocionálneho sveta poskytuje divákovi uveriteľný a pútavý zážitok, zároveň umožňuje lepšie porozumenie histórie, spoločenského myslenia a kultúry daného obdobia.

2 HISTORICKÝ A SPOLOČENSKÝ KONTEXT KOSTÝMOVÝCH DRÁM

Kostýmová dráma, často označovaná ako historická dráma, je filmový žáner, ktorý sa vyznačuje zobrazovaním historických období prostredníctvom detailného a autentického využitia kostýmov, scénografie a rekvizít. Henry James definoval kostýmovú drámu ako film, ktorý využíva historicky presné miesta, kulisy a kostýmy na upútanie pozornosti a demonštrovanie premeny postáv prostredníctvom ich spoločenských konvencií⁷. Tento žáner je známy svojou schopnosťou prenášať divákov do minulosti a ponúkať pohľad na historické udalosti, spoločenské normy a osobné príbehy postáv.

2.1 Historický kontext a vývoj

Prehľad vývoja žánru kostýmových drám odhaľuje fascinujúcu cestu, ktorá sa prelína s historickým, kultúrnym a technologickým vývojom filmového umenia. Tento žáner, známy svojou schopnosťou preniesť divákov do iných čias a prostredí, sa vyvíjal v rôznych formách a štýloch, pričom odrážal zmeny v spoločenských postojoch a filmových technológiách.

2.1.1 Ranné obdobie a nástup Hollywoodu

Kostýmové drámy sa začali objavovať už v raných rokoch kinematografie, často ako adaptácie populárnych literárnych diel. V období zlatého veku Hollywoodu (od konca nemého filmu do konca 60. rokov, kedy nastupuje nový Hollywood) boli tieto filmy často synonymom pre veľkolepé produkcie, ktoré zdôrazňovali historickú presnosť a vizuálnu nádheru. Príkladom môže byť film *Gone with the Wind* (1939), ktorý predstavoval technické inovácie a rozprával epický príbeh s bohatými kostýmami a scénografiou.

2.1.2 Rozvoj v 60. a 70. rokoch

V 60. a 70. rokoch došlo k rozvoju žánru, kde sa začali objavovať viac komplexné a kritické pohľady na históriu. Filmy ako *A Man for All Seasons* (1966) a Stanley Kubrickov *Barry Lyndon* (1975) ukázali, že kostýmové drámy môžu byť nielen vizuálne ohromujúce, ale aj intelektuálne stimulujúce, s dôrazom na charakterovú hĺbku a historickú uveriteľnosť.

---

⁷ SUROVÝ, L. (2003). Rethinking the Costume Drama: Washington Square Agnieszky Holland (1997). *The Henry James Review*, 24, 69 - 81. <https://doi.org/10.1353/hjr.2003.0005> .

2.1.3 Obdobie 80. a 90. rokov

V 80. a 90. rokoch sa žáner formoval s príchodom filmov, ktoré sa sústredili na viac osobné a emocionálne príbehy, často s feministickým podtónom. Filmy ako *Dangerous Liaisons* (1988) a *Elizabeth* (1998) predstavili silné ženské postavy a zdôraznili osobné vzťahy a intrigy. Tento posun smerom k viac komplexným zobrazeniam historických postáv a udalostí bol významný pre tvorbu mnohých ďalších autorov.

2.1.4 21. storočie

V novom tisícročí sa žáner kostýmových drám stal ešte diverzifikovanejším. Filmy ako *The King's Speech* (2010) a *The Favourite* (2018) kombinujú historickú presnosť s moderným prístupom k rozprávaniu príbehu a charakterovej hĺbke – postavy a ich konania nie sú zbytočne teatrálné historizované v gestách a správaní, ale naopak – podobajú sa často ľuďom modernej spoločnosti, čo ich robí skutočnejšími. Tento trend odráža súčasný záujem o historické príbehy, ktoré sú zároveň prístupné a rezonujúce s modernými divákmi.

Celkovo kostýmové drámy prešli od veľkolepých, často idealizovaných zobrazení minulosti, k viac odlišným a kritickým interpretáciám historických období a postáv. Vývoj tohto filmového žánru odzrkadľuje nielen zmeny v filmovom umení, ale aj širšie spoločenské a kultúrne zmeny v poňatí minulosti a jej významu pre súčasnosť.

2.1.5 Vplyv historických a spoločenských udalostí na žáner

Kostýmové drámy ako žáner sú hlboko ovplyvnené historickými a spoločenskými udalosťami, čo sa prejavuje v rôznych aspektoch ich tvorby a obsahu. Často čerpá inšpiráciu z minulých období a je priamo ovplyvnený historickým a kultúrnym kontextom, v ktorom vzniká.

Jedným z kľúčových spôsobov, akým historické a spoločenské udalosti ovplyvňujú kostýmové drámy, je ich schopnosť odrážať súčasné spoločenské problémy a otázky, aj keď sú zasadené do minulosti. Napríklad filmy zamerané na obdobie občianskych práv v USA môžu používať historické kontexty na skúmanie rasových a sociálnych otázok, ktoré sú stále aktuálne. Takýto prístup umožňuje tvorcom nielen rekonštruovať minulosť, ale aj poskytnúť nový pohľad na turbulentné spoločenské premeny problému prelomu 19. a 20. storočia, ako napríklad vo Formanovom filme *Ragtime* (1981). Iným príkladom je slávna séria britských televíznych dramatizácií *Downton Abbey*. Séria sa odohráva v období

počas prvej svetovej vojny a nasledujúcich rokov, sa zaoberá nielen životom aristokracie, ale aj inými sociálnymi vrstvami v anglickej spoločnosti. Tvorcovia vykresľujú sociálne problémy, ako sú triedne rozdiely, emancipácia žien, ale aj historické udalosti, ako napríklad pád britského impéria.

Veľké historické udalosti, ako sú vojny, revolúcie, alebo významné politické zmeny, často poskytujú bohatý materiál pre príbehy kostýmových drám. Filmy obsahujúce známe udalosti môžu ponúkať nové pohľady alebo osvetliť menej známe aspekty histórie. Vývoj filmových technológií a umeleckých štýlov tiež ovplyvňuje, ako sú historické obdobia a udalosti zobrazované. Napríklad vývoj digitálnych efektov a rôznych filmových technológií umožnili tvorcom presvedčivejšie a detailnejšie rekonštrukcie historických prostredí a udalostí.

Zmeny v historiografii, teda v pochopení a interpretácii histórie medzi historikmi a v akademickej sfére, majú tiež významný vplyv na spôsob, akým sú historické udalosti a postavy vo filmoch zobrazované. Trend je zvlášť viditeľný v prípade postáv a udalostí, ktoré boli v minulosti zanedbávané alebo nesprávne interpretované. Sú to napríklad filmy *The King's Speech* (2010), ktorý sa zameriava na osudy britského kráľa Juraja VI. a jeho boj s koktavosťou v čase, keď sa musí postaviť proti nacistickému Nemecku pred začiatkom druhej svetovej vojny, *Lincoln* (2012), v ktorom režisér Steven Spielberg priniesol hlboký pohľad na amerického prezidenta Abrahama Lincolna a jeho úsilie o zrušenie otroctva počas občianskej vojny, alebo svetovo známy a epický film starovekého Ríma *Gladiator* (2000) sledujúci príbeh generála Maxima, ktorý sa stal otrokom a potom bojuje za spravodlivosť ako gladiátor.

Globalizácia a rastúci záujem o multikultúrne perspektívy sa v tomto filmovom žánri odrážajú tiež. Filmy čoraz častejšie zobrazujú historické príbehy z rôznych častí sveta, čím rozširujú tradičné eurocentrické a amerikocentrické perspektívy. Rozvoj feministických a genderových štúdií mal v kostýmových drámach významný vplyv na zobrazenie ženských postáv a genderových otázok. Umožnil komplexnejšie a rozmanitejšie zobrazenie žien a ich skúseností v historických kontextoch.

Dané aspekty ukazujú, že kostýmové drámy nie sú len pasívnymi reprezentáciami minulosti, ale aktívnymi interpretáciami, ktoré sú formované súčasnými poznatkami, hodnotami a technologickými možnosťami. Preto sú kostýmové drámy nielen oknom do minulosti, ale aj zrkadlom súčasnosti.

Príklady filmov v žánri kostýmových drám a muzikálov, ktoré reflektujú tieto aspekty, zahŕňajú diela *Moulin Rouge!* (2001), muzikál od režiséra Baz Luhrmanna sa odohráva v bohémskom Paríži na prelome 19. a 20. storočia a ponúka extravagantný pohľad na lásku, umenie a spoločenské zmeny, *The Last Emperor* (1987) historický epos režiséra Bernarda Bertolucciho zaoberajúci sa životom Posledného čínskeho cisára Pu Yiho a jeho vzostupom a pádom v období čínskej revolúcie a nástupom komunizmu. Do tretice dielo *Elizabeth* (1998), ktorý vyobrazuje mladú kráľovnú Alžbetu I. a jej boj o moc v anglickej renesancii, čím ukazuje na silné ženské postavy v historických kontextoch.

2.1.6 Zobrazenie žien v historických obdobiach

Zobrazenie žien v historických obdobiach prostredníctvom kostýmových drám je fascinujúcim a komplexným fenoménom, ktorý odhaľuje nielen historické reálie, ale aj súčasné vnímanie a interpretáciu ženských postáv a ich úloh v spoločnosti. Tento aspekt filmového žánru poskytuje unikátny pohľad na to, ako sa menilo postavenie a vnímanie žien v rôznych historických obdobiach, a zároveň ako sa tieto pohľady odzrkadľujú a prehodnocujú v súčasnosti.

V raných kostýmových drámach boli ženské postavy často zobrazované v tradičných a stereotypných úlohách, kde ich hlavnou úlohou bolo byť manželkou, matkou alebo objektom mužskej pozornosti a túžby. Ženské postavy často nemali vlastnú agendu alebo komplexný vnútorný život, a ich príbehy boli zväčša zamerané na romantické vzťahy alebo rodinné dynamiky.

Avšak s postupným rozvojom feministického hnutia a zmenami v spoločenských postojoch k ženám sa začalo meniť aj zobrazenie žien v kostýmových drámach. Filmy a televízne seriály začali predstavovať ženské postavy s väčšou hĺbkou, nezávislosťou a komplexnosťou. Postavy už neboli len pasívnymi účastníkmi príbehu, ale aktívnymi tvorcami svojich osudov, často bojujúcimi proti spoločenským normám a rodovým stereotypom svojej doby.

V novodobých kostýmových drámach je zobrazenie žien ešte viac rozmanité. Súčasné diela často zobrazujú ženy ako politicky aktívne, intelektuálne schopné a emocionálne komplexné postavy. Tieto postavy môžu byť vedkyňami, umelkyňami, vodkyňami alebo rebelkami, ktoré výrazne ovplyvňujú dejiny. Trend silných ženských hrdiniek je svedectvom rastúceho uznania ženských vstupov k budovaniu histórie a zároveň odráža súčasné pochopenie rodovej rovnosti a ženských práv. Okrem toho, moderné kostýmové

drámy často prehodnocujú a reinterpretojú historické udalosti a postavy z feministického alebo kritického pohľadu, čím poskytujú alternatívne perspektívy na známe príbehy. Týmto spôsobom sa žáner stáva nielen prostriedkom na zobrazenie minulosti, ale aj platformou na diskusiu o súčasných spoločenských a rodových otázkach.

Diela ako *The Duchess* (2008), zaoberajúci sa životom Georgiány Cavendish, vojvodkyne z Devonshire a jej snahou o nezávislosť a politický vplyv v 18. storočí, moderná adaptácia slávneho románu Louise May Alcottovej *Little Women* (2019) ponúka komplexné portréty ženských postáv v 19. storočí, ich sny, ambície a vzťahy, alebo v neposlednom rade napríklad dielo, ktoré odhaľuje zákulisné intrigy a politické manévrovanie v 18. storočí na britskom dvore kráľovnej Anny *The Favourite* (2018), pričom sa sústreďuje na mocenský boj medzi trojicou ženských postáv patria medzi príklady filmov zobrazujúce ženy v rôznych historických obdobiach.

Zobrazenie prostredníctvom kostýmových drám ukazuje vývoj od stereotypných a povrchných postáv k hlboko vykresleným, komplexným a rozmanitým ženským postavám, ktoré sú schopné ovplyvniť dejiny a spoločnosť. Odráža nielen zmeny v spoločenskom vnímaní žien, ale tiež prispieva k širšiemu pochopeniu a oceneniu ich pozície v spoločnosti a poslaniu, ktorého sú nositeľkami.

3 TEÓRIA FILMOVÉHO ROZPRÁVANIA A CHARAKTEROVÁ KONŠTRUKCIA

3.1 Základy filmového rozprávania

Základy filmového rozprávania a naratívy sú kľúčovými prvkami, ktoré formujú, ako diváci vnímajú a interpretujú filmové diela. Stávajú sa stabilným pilierom pre tvorbu príbehov a ich prezentáciu v kinematografii. Syd Field vo svojej knihe „Ako napísať dobrý scenár“ spomína, že „príbeh je celok skladajúci sa z častí, ktoré ho vytvárajú - dej, postavy, obrazy, sekvencie, 1., 2. a 3. dejstvo, najrôznejšie udalosti, epizódy, príhody, hudba, miesta atď. Všetky tieto prvky vytvárajú celok. Štruktúra určuje všetkým týmto jednotlivým častiam ich pevné miesto. Celý scenár je teda celok, je držaný pohromade vzťahom medzi jednotlivými časťami. Taký je vzor dramatickej stavby.”⁸

Štruktúra príbehu

Tradičný filmový naratív často nasleduje klasickú trojaktovú štruktúru: úvod (uvedenie postáv a prostredia), stred (rozvoj príbehu a konfliktov) a záver (vyvrcholenie a rozuzlenie). Táto štruktúra pomáha vytvoriť koherentný a súvislý príbeh, ktorý je pre diváka ľahko sledovateľný. Podľa Fielda ale nemusia ísť nutne v tomto poradí.

Postavy a charakterový vývoj

Syd Field tvrdí, že „postava je základom scenára. Je to srdce, duša a nervový systém príbehu. Predtým ako napíšeme prvé slovo scenára, musíme dôkladne poznať svoju dramatickú postavu.”⁹ Motivácie, túžby a osobné cesty našich postáv sú základom pre rozvoj príbehu. Charakterový vývoj postáv je dôležitý pre udržanie záujmu diváka a pre vytvorenie emocionálneho spojenia s príbehom, rovnako prepojenie s divákom.

Konflikt

Konflikt je hnacou silou príbehu. Môže byť vnútorný (vnútorný boj postavy) alebo vonkajší (proti iným postavám, spoločnosti, prírode). Konflikt udržuje príbeh v pohybe a vytvára napätie, ktoré drží divákov v očakávaní ďalšieho vývoja deja.

---

⁸ FIELD, S. (1994) Screenplay: The Foundations of Screenwriting. New York: Dell Publishing.

⁹ FIELD, S. (1994) Screenplay: The Foundations of Screenwriting. New York: Dell Publishing.

Techniky rozprávania

Filmoví tvorcovia využívajú rôzne rozprávačské techniky, ako sú flashbacks, flashforwards, paralelné príbehy alebo subjektívne naratívy, aby rozprávali svoje príbehy. Techniky rozprávania môžu pomôcť zvýrazniť určité aspekty príbehu alebo poskytnúť jedinečný pohľad na udalosti a postavy.

Vizuálne a zvukové prvky

Film je audiovizuálne médium, a preto sú obraz a zvuk kľúčovými prvkami rozprávania príbehu. Kamerová práca, strih, osvetlenie, kostýmy, scénografia, hudba, ruchy, atmosféry,... všetko prispieva k tónu príbehu a môže ovplyvniť, ako diváci vnímajú a interpretujú film.

Témy a motívy

Témy a motívy sú podkladové myšlienky alebo opakujúce sa prvky, ktoré dodávajú príbehu hĺbku a zmysel. Môžu byť explicitné alebo subtilné a často sú to, čo divákovi umožňuje nadviazať na príbeh na osobnejšej úrovni.

Point of View (POV)

Perspektíva, z ktorej je príbeh rozprávaný, môže mať významný vplyv na to, ako je príbeh vnímaný. Rozhodnutie, či príbeh rozprávať z prvej osoby, tretej osoby alebo prostredníctvom vševéduceho rozprávača, ovplyvňuje úroveň intimity a znalostí, ktoré divák má o postavách a udalostiach.

Tempo a rytmus

Tempo, akým sa príbeh rozvíja, môže mať významný vplyv na napätie a celkový zážitok diváka. Rýchle tempo môže vytvoriť pocit vzrušenia, zatiaľ čo pomalšie tempo môže umožniť hlbšie ponorenie do postáv a ich sveta.

Tieto základy filmového rozprávania a naratívy sú nevyhnutné pre vytvorenie pútavého a emocionálne rezonujúceho filmového zážitku. Správna kombinácia týchto prvkov môže vytvoriť príbeh, ktorý je nielen zábavný, ale aj hlboko zapamätateľný a významný.

3.2 Postupy vytvárania a rozvoja postáv

Vytváranie a rozvoj postáv je neoddeliteľnou a zásadnou súčasťou tvorby príbehu, či už v literatúre, filme alebo divadle. Proces začína definovaním základných charakteristík postavy, ako sú meno, vek, pohlavie, povolanie a sociálny status. Dané prvky formujú

základnú identitu postavy a slúžia ako východiskový bod pre ďalší rozvoj. Následne je dôležité vytvoriť pozadie postavy, ktoré zahŕňa jej minulosť, rodinné pomery, vzdelanie a skúsenosti, ktoré ovplyvnili jej osobnosť, hodnoty a presvedčenie. Toto pozadie je kľúčové pre pochopenie motivácií postavy a jej správania v príbehu.

Konflikt, či už vnútorný alebo vonkajší, je hnacou silou vývoja postavy. Vnútorné konflikty môžu zahŕňať emočné dilemy alebo morálne rozhodovania, zatiaľ čo vonkajšie konflikty môžu vzniknúť z problémov s inými postavami, spoločenských prekážok alebo fyzických výziev. Konflikty sú nevyhnutné pre dynamiku príbehu a umožňujú postave rásť a vyvíjať sa.

Každá postava by mala mať tiež osobné ciele a túžby, ktoré definujú jej cestu v príbehu - môžu byť krátkodobé alebo dlhodobé a sú často spojené s hlavným konfliktom príbehu. Ciele a túžby postavy pomáhajú vytvoriť hlbší zmysel pre jej účel a smerovanie.

Rozvoj osobnosti a charakterových vlastností je ďalším kľúčovým krokom. Rozhodnutia o tom, aké sú hlavné charakterové rysy postavy, ako sa tieto vlastnosti prejavujú v jej správaní a interakciách s inými, sú zásadné pre jej autenticitu a viacrozmernosť. Interakcie s inými postavami sú nevyhnutné pre zobrazenie rôznych aspektov osobnosti hlavnej postavy. Tieto vzťahy a interakcie môžu odhaliť nové stránky postavy, ktoré by inak zostali ukryté.

Pri filmoch a divadelných hrách je dôležité zvážiť aj vizuálnu a jazykovú prezentáciu postavy. Výzor, oblečenie, gestikulácia, štýl reči, akcent a slovná zásoba všetko prispieva k vytvoreniu komplexného obrazu postavy.

3.3 Špecifiká ženských postáv v kinematografii

Špecifiká ženských postáv v kinematografii predstavujú fascinujúce a komplexné pole štúdia, ktoré sa dotýka rôznych aspektov filmového umenia a kultúrnych štúdií. V priebehu dejín kinematografie boli ženské postavy často zobrazované prostredníctvom špecifických naratívnych a vizuálnych kódov, ktoré odrážajú širšie spoločenské vnímanie žien a ich úlohy v spoločnosti.

Jedným z kľúčových aspektov je reprezentácia ženských postáv. Historicky boli ženské postavy často obmedzené na stereotypné úlohy ako sú matka, milienka, nevinná dievčinka alebo femme fatale. Tieto archetypy, hoci poskytujú rozpoznateľné vzorce pre divákov, často zjednodušujú a redukujú komplexnosť skutočných ženských skúseností a identít. V

súčasnej kinematografii je však vidieť snahu o diverzifikáciu a rozšírenie týchto archetypov, čo umožňuje prezentovať ženské postavy v širšom spektre úloh a osobností.

Ďalším dôležitým aspektom je zobrazenie genderovej dynamiky a moci. V mnohých filmoch sú vzťahy a interakcie medzi mužskými a ženskými postavami základným prvkom, ktorý odhaľuje spoločenské a kultúrne konštrukcie pohlavia. Analýza týchto vzťahov môže odhaliť, ako kinematografia reprodukuje, alebo naopak, vyzýva tradičné genderové role a mocenské štruktúry.

Významným prínosom k pochopeniu špecifik ženských postáv v kinematografii je feministická filmová teória. Teoretici ako Laura Mulvey a jej koncept „mužského pohľadu“ (male gaze) poukázali na to, ako filmová produkcia a vizuálne štýly často zobrazujú ženy ako objekty mužskej túžby a pohľadu. Tento pohľad má za následok zredukované a sexualizované zobrazenie ženských postáv.

Dôležitým aspektom v štúdiu ženských postáv je ich naratívna schopnosť postavy ovplyvňovať príbeh svojimi rozhodnutiami a akciami. Tradične boli ženské postavy často zobrazované ako pasívne alebo ako objekty, okolo ktorých sa odvíja príbeh, namiesto toho, aby boli aktívnymi tvorcami svojich príbehov. Súčasná kinematografia však čoraz viac prezentuje ženské postavy s výraznou naratívnu schopnosťou a komplexným charakterovým vývojom.

Formálna stránka filmu, vrátane kostýmov, kamerového záberu a osvetlenia, tiež hrá významnú úlohu v tom, ako sú ženské postavy vnímané. Vizuálna estetika môže buď podporovať stereotypné zobrazenie alebo naopak, môže byť použitá na vytvorenie silnejších a viacrozmerných ženských postáv.

V súčasnosti je tiež dôležitá snaha o zvýšenie diverzity a inkluzivity v zobrazovaní ženských postáv. To zahŕňa zastúpenie žien rôznych etnických skupín, vekových kategórií, sexuálnych orientácií a sociálnych vrstiev, čím sa rozširuje rozmanitosť ženských skúseností a príbehov zobrazovaných v kinematografii.

Špecifiká ženských postáv v kinematografii sú neustále sa vyvíjajúcou sférou, ktorá odráža zmeny v spoločenských postojoch a kultúrnych trendoch. Súčasná kinematografia ponúka bohatšie a komplexnejšie zobrazenie ženských postáv, čo prispieva k hlbšiemu a vierohodnejšiemu pochopeniu ženských skúseností a identít.

II. PRAKTICKÁ ČASŤ

4 AUTENTICITA ŽENSKÝCH POSTÁV V ŽÁNRI KOSTÝMOVEJ DRÁMY VO VYBRANÝCH FILMOCH

V nadchádzajúcich častiach práce budú podrobne skúmané dve už spomenuté kinematografické diela. Po detailnej analýze každého z nich nasleduje komparatívna časť, kde budú vyhodnotené a porovnané zistenia z tejto analýzy. Prvým z filmov je Titanic (1997, režisér James Cameron, USA) a druhým je Chicago (2002, režisér Rob Marshall, USA).

4.1 Charakteristiky vybraných filmov

Výber filmov je založený na špecifických charakteristikách, ktoré umožňujú lepšie sledovať podobnosti a identifikovať možné zmeny, posuny alebo rozdiely. Týmito charakteristikami sú:

4.1.1 Hlavná ženská hrdinka

Jednou z hlavných postáv obidvoch filmov sú ženy. Pre potreby rozboru teoretickej časti diplomovej práce som zvolil Rose DeWitt Bukater z filmu Titanic (pár Rose DeWitt Bukater a Jack Dawson) a Velmu Kelly v Chicago (z páru Roxie Hart a Velma Kelly). Tieto postavy sú komplexné a majú výrazný vplyv na príbeh a jeho vývoj. Ich príbehy sú centrálné pre celkovú štruktúru a význam filmov.

4.1.2 Fiktívne postavy inšpirované skutočnými ľuďmi

Spoločným znakom postáv Rose DeWitt Bukater z filmu Titanic a Velmy Kelly z filmu Chicago je, že sú to fiktívne postavy, ktoré boli inšpirované skutočnými ľuďmi – Beatrice Wood a Belvy Gaertner. Tento aspekt prehľbuje ich charakter a obohacuje príbeh, prepožičiava im určitú autenticitu, zatiaľ čo zostávajú výtvorom fikcie.

Rose DeWitt Bukater (Titanic): Postava Rose, ktorú stvárnila Kate Winslet, je fiktívna, ale jej charakter a niektoré aspekty jej príbehu boli inšpirované životom Beatrice Wood. Beatrice Wood bola umelkyňa a keramička, ktorá žila bohémym životným štýlom a bola známa svojou nezávislou povahou a romantickými vzťahmi, ktoré mali podobnosti s príbehom Rose v Titanicu.

Velma Kelly (Chicago): Postava Velmy, ktorú stvárnila Catherine Zeta-Jones, je tiež fiktívna, ale jej príbeh bol inšpirovaný skutočnou osobou menom Belva Gaertner. Belva Gaertner bola chicagská kabaretná speváčka a spoločníčka, ktorá bola obvinená z vraždy

svojho milenca v roku 1924. Jej prípad a osobnosť poslúžili ako inšpirácia pre postavu Velmy. V muzikáli Chicago predstavuje ženu z éry jazzu, ktorá sa dostane do väzenia za vraždu a využíva svoj šarm a mediálnu pozornosť na obhajobu.

4.1.3 Fiktívny príbeh na pozadí skutočných udalostí

Spoločným znakom filmov Titanic a Chicago je to, že obidva sú fiktívnymi príbehmi zasadenými na pozadí skutočných historických udalostí. Tento prístup im umožňuje kombinovať filmovú fikciu s reálnymi historickými kontextami, čím vytvárajú pútavé a vizuálne bohaté filmové zážitky. V oboch prípadoch filmy využívajú historické udalosti ako pozadie pre svoje príbehy, čím poskytujú divákovi nielen uveriteľnejší zážitok, ale aj pohľad do minulosti a reflektujú širšie historické a kultúrne kontexty. Tvorcovia filmov môžu tak prepojiť osobné, fiktívne príbehy s väčšími, univerzálnymi témami a historickými udalosťami.

4.1.4 Doba vydania filmu

Filmy Titanic a Chicago z hľadiska doby ich vydania spája fakt, že oba boli uvedené na trh v období, keď filmový priemysel prechádzal významnými zmenami, najmä v oblasti technológií a vizuálneho rozprávania.

Titanic bol uvedený v roku 1997, v čase, keď sa digitálne efekty a počítačom generované obrazy stávali stále sofistikovanejšími a začínali dominovať filmovému priemyslu. James Cameron využil tieto technológie na vytvorenie vizuálne ohromujúceho zážitku, ktorý zahŕňal realistické zobrazenie potápajúcej sa lode a historické detaily. Film Titanic bol jedným z prvých, ktorý využil počítačovú techniku na tak veľkolepej úrovni, čím nastavil nový štandard pre filmové efekty a vizuálnu autenticitu.

Chicago, uvedený v roku 2002, prišiel v čase, keď muzikálový žáner zažíval svoje oživenie v hlavnom prúde kinematografie. Po období, keď muzikály neboli tak populárne, Chicago ukázal, že ako žáner môže byť stále relevantný a úspešný. Film využil moderné filmové techniky, ako napríklad rýchle strihy a dynamickú montáž, experimentovanie s vizuálnymi efektmi, inovatívne kamerové pohyby, alebo aj digitálne efekty a postprodukčné úpravy na to, aby oživil muzikálové čísla a pridal im dynamiku a štýl, ktorý rezonoval v myslení moderného diváka.

Kinematografické diela teda prišli v čase, keď sa filmový priemysel vyvíjal a otváral nové možnosti pre rozprávanie príbehov a oba využili nové technológie a trendy na to, aby posunuli hranice svojich žánrov na novú úroveň.

4.1.5 Spoločné žánrové zaradenie

Žánrovo diela radíme do kostýmovej drámy a aj keď sa v niečom líšia, majú silné prvky romantiky a drámy. V Titanicu je príbeh Rose a Jacka epickou romantickou drámou, ktorú radíme žánrovo do katastrofickej romance, zatiaľ čo Chicago kombinuje prvky kriminálnej drámy s podtextom mocenských vzťahov s komediálnym nádychom, a preto ho môžeme zaradiť do žánru dramedy.

4.1.6 Mužskí režiséri

Spoločným znakom filmov Titanic a Chicago, ktoré majú mužských režisérov, je ich schopnosť úspešne zvládnuť a prezentovať príbehy so ženskými postavami v hlavných úlohách v rámci žánru kostýmovej drámy.

James Cameron, režisér Titanicu a Rob Marshall, režisér Chicago ukázali výnimočný talent v tom, ako dokázali vytvoriť hlboké, komplexné a autentické ženské postavy.

Titanic a Chicago ukazujú, že mužskí režiséri môžu efektívne a citlivo navigovať v žánroch, ktoré sa tradične považujú za „ženské“ a vytvárať diela, ktoré rezonujú so širokým spektrom divákov, bez ohľadu na pohlavie. Cameron a Marshall dokázali, že sú schopní preklenúť rodové rozdiely v prístupe k filmovému rozprávaniu a vytvoriť univerzálne prítiahlivé, spektakulárne a emocionálne pôsobivé filmy.

4.1.7 Diela tvorené dnes, vsadené do inej doby

Obidva filmy sú zasadené do minulosti a výrazne sa spoliehajú na kostýmy a produkčný dizajn, aby autenticky zobrazili svoje príslušné obdobia. Titanic je situovaný na začiatok 20. storočia, zatiaľ čo Chicago je zasadené do 20. rokov 20. storočia. V oboch sú kostýmy a scénografia kľúčové pre vytvorenie dobového pocitu a atmosféry.

4.1.8 Divácky úspešné diela

Tieto filmy boli komerčne úspešné a získali pozornosť kritikov, vrátane ocenení Akadémie. Titanic získal 11 Oscarov, vrátane ceny za najlepší film, zatiaľ čo Chicago získalo 6 Oscarov, vrátane ceny za najlepší film. Oba filmy sa taktiež môžu pýšiť Oscarom

v kategórií Najlepšie kostýmy, čo len potvrdzuje kvalitu, akou tieto diela vo svojom žánri kostýmovej drámy oplývajú.

4.1.9 Spoločenské a kultúrne otázky

Tieto dve filmové snímky ponúkajú kritické pripomienky k spoločenským a kultúrnym otázkam svojej doby. Titanic skúma triedne rozdiely a spoločenské normy začiatku 20. storočia, zatiaľ čo Chicago sa zaoberá tematikou celebritnej kultúry, korupcie, moci médií a verejného obrazu v 20. rokoch. Taktiež vyobrazuje tému práva, ktoré je nie vždy synonymom spravodlivosti.

4.1.10 Historický a kultúrny kontext

Oba filmy, Titanic a Chicago, sú zasadené do odlišných historických a kultúrnych kontextov, čo umožňuje komplexné skúmanie autenticity ženských postáv v rôznych časových obdobiach. Titanic sa odohráva na začiatku 20. storočia a zobrazuje život a spoločenské očakávania žien v tej dobe, zatiaľ čo Chicago je zasadené do 20. rokov 20. storočia a skúma postavenie žien v období jazzu a zmeny spoločenských noriem. Tento kontrast poskytuje bohatú pôdu pre analýzu a porovnanie.

4.1.11 Rôznorodosť ženských postáv

Rose DeWitt Bukater a Velma Kelly sú postavy, ktoré reprezentujú rôzne aspekty ženskej autenticity. Rose ako postava z vyššej spoločenskej triedy bojuje s očakávaniami a obmedzeniami svojho prostredia, zatiaľ čo Velma Kelly predstavuje ženu, ktorá sa snaží presadiť v drsnom a konkurenčnom svete zábavného priemyslu. Táto rôznorodosť umožňuje hlbokú analýzu toho, ako rôzne sociálne a historické kontexty ovplyvňujú autenticitu a vnímanie ženských postáv.

4.1.12 Vplyv na populárnu kultúru a filmový žáner

Oba filmy mali významný vplyv na filmový priemysel a populárnu kultúru. Najvýraznejším prínosom filmu Titanic bola jeho neuveriteľná komerčná úspešnosť, pričom sa stal jedným z najvýnosnejších a najobľúbenejších filmov všetkých čias. Jeho príbeh lásky, zasadený do reálneho historického pozadia potopenia lode Titanic, oslovil milióny divákov po celom svete, čo výrazne prispelo k jeho kultovému statusu a trvalému vplyvu na populárnu kultúru. Okrem toho film redefinoval štandardy pre filmové efekty a

produkčnú hodnotu, čo ovplyvnilo ďalšie filmy v rámci žánru a posúdilo očakávania divákov voči kvalite a špeciálnym efektom vo filme.

Film *Chicago* zohral kľúčovú úlohu v populárnej kultúre a vývoji filmového žánru muzikálu. Jeho úspech revitalizoval záujem o muzikály a ukázal, že môžu byť atraktívnym umením aj v modernej ére. Inovatívnym spôsobom kombinoval energické choreografie s temnou a provokatívnou atmosférou, čím otvoril nové možnosti pre žánrové konvencie. Okrem toho, zobrazovanie silných a nezávislých ženských postáv viedlo k diskusii o rovnakých príležitostiach pre ženy vo filme a posilnilo dôležitosť autonómie ženských postáv v žánrových filmoch.

4.2 Vybrané filmy

Vzhľadom k tomu, že sa neočakáva, že každý čitateľ tejto práce má skúsenosť so sledovaním spomínaných filmov, je nevyhnutné na úvode poskytnúť aspoň krátky prehľad obsahu oboch vybraných diel. Tento prehľad je kľúčový pre pochopenie príbehových línií a dôležitých zvrátov, ktoré sú základnými stavebnými kameňmi pre ďalšiu analýzu. Napriek tomu, že samotné sledovanie filmov nie je nevyhnutné, určite prispieva k lepšiemu porozumeniu a orientácii v jednotlivých kapitolách práce. Nakoľko sa táto práca zaoberá najmä ženskými postavami kostýmových drám, obsahy filmov sú vyrozprávané cez hlavné ženské hrdinky.

4.2.1 Titanic (1997, J. Cameron, USA)

Film *Titanic* je epickým príbehom lásky a prežitia, ktorý sa odvíja okolo postavy Rose DeWitt Bukater, mladej ženy z vyššej triedy, ktorá sa na palube osudového *Titanicu* stretáva s láskou svojho života a čelí najväčšej dopravnej tragédii svojej doby.

Rose (Kate Winslet), mladá a krásna dáma z vyššej spoločenskej vrstvy, je na začiatku filmu zobrazená ako osoba uväznená v konvenčnom a obmedzujúcom živote. Je zasnúbená s Calom Hockleym (Billy Zane), bohatým a arogantným mužom, ktorý ju vníma skôr ako trofej než ako partnerku. Rose cíti, že jej život je kontrolovaný a že nemá žiadnu slobodu ani možnosť vyjadriť svoju pravú osobnosť.

Na palube *Titanicu*, ktorý je pre ňu symbolom jej podriadeného života, stretáva Jacka Dawsona (Leonardo DiCaprio), mladého a charizmatického umelca z nižšej triedy. Jack, ktorý vyhral lístok na plavbu *Titanicom* v poslednej chvíli, predstavuje pre Rose svet plný

života, slobody a umenia – všetko, čo jej v jej súčasnom živote chýba. Ich vzťah rýchlo eskaluje, keď Rose začína objavovať svoju vlastnú identitu a túžbu po živote mimo spoločenské očakávania. Jack ju povzbudzuje, aby sa postavila proti konvenčným normám a žila život podľa svojich predstáv. Ich láska je zobrazená ako silná a čistá, v kontraste s povrchným a vypočítavým vzťahom, ktorý Rose má s Calom.

Tragédia nastáva, keď Titanic narazí na ľadovec a loď sa začne potápať. V tomto momente krízy sa Rose rozhoduje zostať s Jackom, čím definitívne odmieta svoj predchádzajúci život a spoločenské očakávania. Ich boj o prežitie na topiacej sa lodi je napínavý a emotívny, pričom Rose preukazuje odvahu a odhodlanie. Film vrcholí dojemnou rozlúčkou medzi Rose a Jackom v mrazivých vodách Atlantického oceánu, kde Jack obetuje svoj život, aby zachránil Rose. Tento moment znamená pre Rose nielen stratu lásky, ale aj konečný prechod k nezávislosti a sebaurčeniu.

V záverečných scénach filmu, ktoré sa odohrávajú v súčasnosti, stará Rose (Gloria Stuart) odhaľuje, že celý svoj život žila plnohodnotne, presne tak, ako jej Jack prial. Jej príbeh na Titanicu je nielen príbehom prvej lásky, ale aj cesty k sebapoznaniu a emancipácii. Titanic je tak nielen príbehom o jednej z najväčších námorných katastrof v histórii, ale aj hlboko osobným príbehom o hľadaní identity, láske a prežití, zosobneným v postave Rose DeWitt Bukater

4.2.2 Chicago (2002, R. Marshall, USA)

Film Chicago je dynamickým muzikálom zasadeným do jazzového veku 20. rokov v Chicagu, kde ambícia, sláva a zločin idú ruka v ruku. Príbeh sa sústreďuje na postavu Velmy Kelly, talentovanej a ambicióznejšej speváčky a tanečnice, ktorá sa ocitá v centre pozornosti nielen na pódiu, ale aj v súdnej sieni.

Velma Kelly (Catherine Zeta-Jones) je na začiatku filmu predstavená ako hviezda nočného klubu, ktorá si užíva slávu a obdiv. Jej život sa však nečakane zmení, keď je zatknutá za vraždu svojho manžela a sestry, ktorých prichytí v intímnom momente. Tento šokujúci čin ju rýchlo posunie z titulok zábavných novin do rubriky kriminálnych správ.

Vo väzení sa Velma stretáva s Roxie Hart (Renée Zellweger), naivnou a ambicióznou ženou, ktorá tiež sníva o kariére na javisku a ktorá je tiež obvinená z vraždy. Roxie rýchlo zatieni Velmu ako novú senzáciu médií, čo Velmu frustruje a vedie k pocitu zrady a konkurencie. Velmu a Roxie zastupuje advokát Billy Flynn (Richard Gere), ktorý je

majstrom v manipulácii s verejnou mienkou a súdnym systémom. Flynn využíva príbehy oboch žien na vytvorenie mediálneho cirkusu, čím zabezpečuje ich popularitu a zároveň manipuluje s pravdou.

Postava Velmy Kelly je zobrazená ako cynická a tvrdohlavá, ale zároveň ako žena, ktorá je výsledkom a obeťou svojho prostredia. Jej snaha o udržanie sa na vrchole v neľútostnom svete showbiznisu a jej boj o spravodlivosť odhaľujú temnejšie stránky slávy a túžby po uznaní. Film Chicago sa sústreďuje na Velminu transformáciu z hviezdy, ktorá je na vrchole, cez pád až po návrat na scénu. Jej príbeh je prepletený s dynamickými hudobnými číslami, ktoré odhaľujú jej vnútorné myšlienky a emócie, a ukazujú silu, odhodlanie a schopnosť prispôbiť sa, aby prežila. Napokon, Velma a Roxie sa spoja, aby vytvorili úspešné duo, čím Velma znovu získava svoju slávu a postavenie. Tento zvrät je pre Velmu víťazstvom, pretože sa jej podarí prekonať prekážky a znovu sa stať hviezdou, hoci už s novým pochopením svojho sveta a seba samotnej.

Chicago je teda nielen pútavým muzikálom, ale aj kritickým pohľadom na americkú justíciu a zábavný priemysel 20. rokov, s postavou Velmy Kelly ako symbolom prežitia a adaptability v neľútostnom svete slávy a šoubiznisu.

4.3 Charakteristika hlavných postáv

Syd Field vo svojej knihe Ako napísať dobrý scenár spomína spôsob, akým ako scenáristi vytvárame charakter postavy a podľa ktorého ho potom môžeme aj analyzovať. Charakter postavy je určený nielen jej cieľom, ale aj vnútorným a vonkajším životom, ktoré spadajú do ďalších kategórií:

- **Vnútorný život** (životopis, životný príbeh postavy) – formuje jej charakter.
- **Vonkajší život** (definuje súčasné potreby) – odhaľuje charakter.

Ďalej do týchto rozdelení patria vlastnosti postavy, osobná túžba, silný osobný postoj a zmena vo vnímaní sveta. Syd Field zároveň delí postavu ako dej do troch kategórií:

a) Profesionálna (práca)

b) Osobná (partnerské alebo spoločenské vzťahy)

c) Súkromná (postava sama so sebou)

Je tiež dôležité spomenúť tzv. trojrozmernosť postavy, čo zahŕňa:

- A) **Fyziognómiu** (vek, pohlavie, výška, váha, farba vlasov, držanie tela, defekty, dedičnosť)
- B) **Sociológiu** (spoločenská trieda, povolanie, vzdelanie, rodinný život, náboženstvo, rasa, postavenie v spoločnosti, koníčky)
- C) **Psychológiu** (pohlavný život, morálna úroveň, ambície, temperament, postoj k životu, komplexy, schopnosti, vlastnosti a IQ)

4.4 Analýza vybraných postáv: Rose DeWitt Bukater, Velma Kelly

4.4.1 Podrobná charakteristika každej postavy

Rose DeWitt Bukater

Rose DeWitt Bukater je polofiktívna postava a jedna z hlavných protagonistiek vo filme Titanic režiséra Jamesa Camerona z roku 1997. Jej charakteristika je komplexná a viacrozmerná, čo ju robí jednou z najzapamätateľnejších postáv v modernej kinematografii.

Vnútorý život:

Pozadie a životopis: Rose je mladá žena z vyššej triedy, pochádzajúca z amerického aristokratického prostredia na začiatku 20. storočia. Jej rodina čelí finančným problémom, čo vedie k jej zasnúbeniu s bohatým, ale arogantným Calom Hockleym, čo je pre ňu zdrojom veľkej frustrácie.

Osobné túžby a ciele: Rose túži po slobode a úniku z obmedzení, ktoré jej kládla spoločnosť a rodina. Jej snom je žiť život plný umenia, dobrodružstva a pravdy.

Vnútorý konflikt: Cíti sa uväznená v konvenčnom a povrchnom živote, ktorý jej bol predurčený. Stretnutie a vzťah s Jackom Dawsonom, mladým umelcom z tretej triedy, jej otvára oči a ukazuje iný spôsob života.

Vonkajší život:

Spoločenský status: Rose je zobrazená ako dáma z vyššej triedy, ktorá sa musí správať podľa prísnych spoločenských pravidiel svojej doby.

Vzťahy: Jej vzťah s Calom Hockleym je napätý a plný konfliktov. Naopak, vzťah s Jackom Dawsonom je plný lásky, pochopenia a vzájomného rešpektu.

Vývoj postavy: Počas filmu prechádza Rose transformáciou od poslušnej dcéry a snúbenice k sebedomej a nezávislej žene, ktorá sa rozhoduje podľa svojich pocitov a túžob.

Fyziognómia:

Vzhľad: Rose je zobrazovaná ako veľmi krásna mladá žena s výraznými črtami tváre, dlhými červenými vlasmi a elegantným vystupovaním.

Odev a štýl: Jej odev odráža postavenie v spoločnosti – nosí elegantné a drahé šaty, ktoré sú typické pre ženy z vyššej triedy v tom období.

Sociológia:

Vzdelanie a záujmy: Rose je inteligentná, vzdelaná a má záujem o umenie a literatúru. Jej znalosti a záujmy sú však často potláčané spoločenskými očakávaniami.

Spoločenské postavenie: Jej postavenie v spoločnosti je dvojsečné – na jednej strane poskytuje pohodlie a luxus, na druhej strane ju obmedzuje a potláča jej pravé ja.

Psychológia:

Emocionálny stav: Rose je často zobrazená ako melancholická a nespokojná so svojím životom, ale zároveň je odvážna a rozhodná.

Vývoj postavy: Počas filmu prechádza výrazným emocionálnym a psychologickým vývojom, kde získava väčšiu sebadôveru a nezávislosť.

Rose DeWitt Bukater predstavuje postavu, ktorá reprezentuje hľadanie identity, slobody a pravého šťastia v obmedzujúcom a konzervatívnom prostredí. Jej príbeh je príbehom premeny, odvahy a hľadania vlastnej cesty v živote.

Velma Kelly

Velma Kelly je jednou z hlavných postáv v muzikálovom filme Chicago z roku 2002, režírovanom Robom Marshallom. Postava Velmy Kelly, ktorú stvárnila Catherine Zeta-Jones, je založená na skutočnej osobe a je jednou z najikonickejších postáv v žánri muzikálových filmov.

Vnútorný život:

Pozadie a životopis: Velma Kelly je jazzová speváčka a tanečnica v Chicagu počas éry prohibície v 20-tych rokoch 20. storočia. Jej charakter je čiastočne inšpirovaný skutočnou osobou, ktorá bola obvinená z vraždy svojho manžela a sestry.

Osobné túžby a ciele: Velma túži po sláve a úspechu ako výkonná umelkyňa. Jej ambície sú však komplikované jej uväznením za dvojnásobnú vraždu.

Vnútorný konflikt: Velma sa snaží udržať svoju slávu a postavenie, zatiaľ čo zápasí s realitou svojej situácie vo väzení a súdnom procese.

Vonkajší život:

Spoločenský status: Ako populárna speváčka a tanečnica, Velma predstavuje glamúr a vzrušenie jazzového veku. Jej postavenie sa však rýchlo mení po zatknutí.

Vzťahy: Velma má komplikovaný vzťah so svojou sestrou a manželom, ako aj s ostatnými postavami vo filme, vrátane Roxie Hart, s ktorou súperí o pozornosť právnikovi Billyho Flynna a médií.

Vývoj postavy: Počas filmu prechádza Velma transformáciou od sebedomej hviezdy k zúfalej žene, ktorá sa snaží obnoviť svoju kariéru a slobodu.

Fyziognómia:

Vzhľad: Velma je zobrazená ako atraktívna a elegantná žena s výraznými črtami tváre, tmavými vlasmi a charizmatickým vystupovaním.

Odev a štýl: Jej odev a štýl sú typické pre éru 20-tych rokov 20. storočia, s flapper šatami, perlovými náhrdelníkmi a charakteristickým make-upom.

Sociológia:

Vzdelanie a záujmy: Ako speváčka a tanečnica, Velma je zručná v umení a zábave. Sociálne zručnosti a schopnosť manipulovať s médiami sú kľúčové pre jej charakter.

Spoločenské postavenie: Jej postavenie je dvojsečné - na jednej strane je obdivovaná pre jej talent, na druhej strane je stigmatizovaná kvôli zločinom.

Psychológia:

Emocionálny stav: Velma je často zobrazená ako cynická, ambiciózna a vypočítavá. Jej silná vôľa a odhodlanie prežiť v náročnom prostredí sú výrazné.

Vývoj postavy: Počas filmu prechádza Velma rôznymi emocionálnymi a psychologickými fázami, od arogancie po zúfalstvo a nakoniec akceptáciu svojej novej reality.

Velma Kelly je teda komplexná a fascinujúca postava, ktorá reprezentuje túžbu po sláve a úspechu v kontraste s tvrdou realitou jej situácie. Jej príbeh je príbehom prežitia, ambície a adaptability v náročnom a často krutom svete. Nesmieme však zabudnúť aj na sociálny kontext: bohatstvo, vplyv, sláva talent, krása nezaručujú naplňujúci život. Aj lesk žiarivého muzikálu a show biznisu môže mať v mnohých ohľadoch temný a zvrátený background.

4.4.2 Autenticita postáv dobová v zasadení do historického obdobia

Rose DeWitt Bukater je umiestnená do začiatku 20. storočia, špecificky do roku 1912. Toto obdobie, známe ako Belle Époque v Európe a Progresívna éra v Spojených štátoch, bolo časom významných spoločenských, ekonomických a technologických zmien. Rose ako postava z vyššej triedy je priamo ovplyvnená týmito zmenami a jej príbeh odhaľuje mnohé aspekty dobovej spoločnosti.

V tomto období boli spoločenské a rodové normy stále silne ovplyvnené viktoriánskymi ideálmi, najmä pokiaľ ide o rodové úlohy a spoločenské očakávania voči ženám. Ženy z vyšších vrstiev, podobne ako Rose, boli často vnímané ako symboly rodinnej cti a morálky a očakávalo sa od nich, že sa budú správať podľa prísnych spoločenských pravidiel. Rosein snúbenec Cal Hockley predstavuje tieto konzervatívne hodnoty a očakávania.

Ekonomické a triedne rozdiely boli v tomto období výrazné. Rose pochádzala z rodiny, ktorá sa ocitla vo finančných ťažkostiach. A to je dôvod, prečo jej matka trvá na výhodnom, ale nešťastnom zasnúbení s Calom. Tento aspekt odhaľuje tlak na ženy z vyšších vrstiev, aby si udržali svoje spoločenské postavenie, často za cenu osobného šťastia.

Titanic sám o sebe bol symbolom technologického pokroku a luxusu tej doby. Jeho prvoplánový význam ako „nepotopiteľnej lode“ a jeho skutočný osud sú metaforami pre prebytok a sebavedomie Belle Époque, ktoré boli náhle a tragicky zničené a vzhľadom k symbolike Titanicu ako klenoty novej doby ide o príbeh západnej civilizácie ako takej.

Rosin záujem o umenie a literatúru, ako aj jej vzťah s mladým umelcom Jackom Dawsonom, odzrkadľujú zmeny v kultúrnych trendoch. Toto obdobie bolo svedkom

vzniku modernizmu a zmeny v tradičných formách umenia, čo súviselo s hľadaním nových výrazových prostriedkov a odmietaním konvencií. Začiatok 20. storočia bol tiež obdobím, keď začalo naberať na sile ženské hnutie. Ženy bojovali za svoje práva, najmä za volebné právo, čo sa postupne odzrkadľovalo v zmenách spoločenských postojov. Rosein postoj a jej túžba po nezávislosti a slobode sú odrazom tejto meniacej sa spoločenskej klímy.

V kontexte historických a spoločenských faktorov je postava Rose DeWitt Bukater zobrazením mladej ženy, ktorá sa snaží nájsť svoje miesto a identitu v rýchlo sa meniacom svete, kde tradičné hodnoty a moderné ideály sú v neustálom konflikte.

Velma Kelly je zasadená do dvadsiatych rokov 20-teho storočia v Chicagu, obdobia známeho ako éra jazzu alebo Roaring Twenties. Jedným z najvýraznejších aspektov tohto obdobia bola prohibícia, federálny zákaz výroby, predaja a prepravy alkoholu, ktorý viedol k rozvoju organizovaného zločinu a nelegálnych podnikov. Podniky, kde sa točil alkohol a konali sa jazzové predstavenia, boli priamo spojené s postavou Velmy Kelly, jazzovej speváčky a tanečnice, ktorá bola súčasťou tohto podsvetia a jeho kultúry. Roaring Twenties boli tiež obdobím významných zmien v postavení a vnímaní žien v spoločnosti. Po získaní volebného práva v USA v roku 1920 začali ženy viac experimentovať s novými spoločenskými úlohami, módnymi štýlmi, ako bol napríklad flapper štýl a liberálnejším životným štýlom. Velma Kelly predstavuje tento nový typ ženy, ktorá je nezávislá, odvážna a odmieta tradičné rodové úlohy. Jazzová éra predstavuje tiež obdobie kultúrnej revolúcie, kde hudba, tanec a umenie zaznamenali výrazný rozvoj. Jazz symbolizoval modernosť, mladosť a vzburu proti tradičným hodnotám a Velma ako jazzová speváčka a tanečnica sa stotožnila s týmto kultúrnym hnutím.

Toto desaťročie bolo tiež obdobím relatívneho ekonomického rastu a urbanizácie. Chicago ako jedno z hlavných miest bolo centrom inovácií, kultúry a tiež zločinu, čo poskytuje pozadie pre Velmin príbeh, kde sa mieša glamúr a temnejšie stránky mesta. Dvadsiatete roky dvadsiateho storočia boli tiež obdobím, kedy médiá začali zohrávať významnú úlohu v tvorbe verejnej mienky. Súdne procesy sa často menili na mediálne senzácie a obžalovaní, najmä ženy, boli často predstavovaní ako celebrity. Tento fenomén je kľúčový v príbehu Velmy Kelly, kde jej súdny proces a snaha o zachovanie slávy a verejnej pozornosti sú centrálné motívy. V kontexte týchto historických a spoločenských faktorov je postava Velmy Kelly zobrazením ženy, ktorá naviguje v komplexnom a často protirečivom svete 20-tych rokov dvadsiateho storočia a vo svete, kde sa prelínajú nové

príležitosti pre ženy, kultúrna revolúcia a temná stránka prohibície a zločinu. Nová doba ako možnosť byť kýmkoľvek môže znamenať to, že stratí seba samú.

4.4.3 Emancipačná autenticita postáv v konflikte s dobou

Rose DeWitt Bukater predstavuje významný príklad emancipačnej kontextualizácie ženskej postavy v konflikte s normami a hodnotami začiatku 20. storočia. V tomto období, ktoré bolo stále hlboko ovplyvnené viktoriánskymi ideálmi, Rose vystupuje ako postava, ktorá sa vzpiera prísnyim spoločenským a rodovým očakávaniam.

Rose, pochádzajúca z vyššej triedy, je zobrazená ako mladá žena, ktorá sa ocitá v konflikte s konvenčnými úlohami, ktoré spoločnosť očakáva od žien. Jej vzťah s Jackom Dawsonom, mladým mužom z nižšej triedy a jej odmietanie zasnúbenia s Calom Hockleym, ktorý reprezentuje tradičné hodnoty a spoločenské postavenie, sú kľúčové pre jej príbeh emancipácie. Tento vzťah symbolizuje nielen jej túžbu po láske, ale aj po slobode a autenticite, ktoré sú v priamom rozpore s očakávaniami jej spoločenského prostredia.

Rosein konflikt nie je len rodový, ale aj triedny. Jej rodina ju tlačí do výhodného, ale nešťastného zasnúbenia, aby si udržali svoj spoločenský status. Rosein odpor proti tomuto aranžmánu a jej príklon k Jackovi, ktorý pochádza z nižšej triedy, odhaľuje jej túžbu prekročiť hranice triednych rozdielov a žiť život podľa vlastných pravidiel. Rosein príbeh je tiež príbehom hľadania vlastnej identity a nezávislosti. Jej záujem o umenie a spôsob vyjadrovania sú formami, prostredníctvom ktorých vyjadruje svoju individualitu. Postupné oslobodzovanie sa od spoločenských pút a hľadanie vlastnej cesty je silným emancipačným motívom, ktorý odzrkadľuje širšie emancipačné tendencie doby. Napokon, Rosein príbeh je aj príbehom ženskej sily a odvahy. Jej rozhodnutie opustiť svet, ktorý ju obmedzuje a žiť podľa vlastných pravidiel, je odvážnym krokom, ktorý odzrkadľuje širšie emancipačné tendencie doby. Jej postava je tak nielen obrazom konfliktu s danou dobou, ale aj symbolom ženskej sily a nezávislosti. V kontexte týchto aspektov je Rose DeWitt Bukater zobrazená ako postava, ktorá sa vzoprela proti spoločenským a rodovým normám svojej doby a hľadala vlastnú cestu k nezávislosti a sebarealizácii. Jej príbeh je tak nielen súčasťou historického naratívu, ale aj významným príspevkom k diskusii o ženskej emancipácii a hľadaní identity.

Velma Kelly je zasadená do obdobia, ktoré bolo svedkom významných sociálnych a kultúrnych zmien. Pposkytuje bohatý kontext pre jej emancipačnú kontextualizáciu. V

tomto čase došlo k výrazným zmenám v postavení a vnímaní žien v spoločnosti. Po získaní volebného práva v USA v roku 1920 sa ženy začali viac angažovať v spoločenskom živote, experimentovať s novými módnymi štýlmi, ako bol napríklad flapper štýl, a hľadať liberálnejšie životné štýly. Velma Kelly, ako nezávislá, odvážna žena, ktorá odmieta tradičné rodové úlohy, je priamym odrazom tohto nového typu ženy. Prohibícia, federálny zákaz výroby, predaja a prepravy alkoholu, viedla k rozkvetu organizovaného zločinu a nelegálnych podnikov. Velma, ako speváčka a tanečnica, je úzko spojená s týmto podsvetím a jeho kultúrou, čo ju stavia do pozície ženy, ktorá sa vzpiera tradičným spoločenským očakávaniam a hľadá svoju cestu. Velma Kelly v Chicago predstavuje ženu, ktorá naviguje v komplexnom a často protirečivom svete 20-tych rokov, svete, kde sa prelínajú nové príležitosti pre ženy, kultúrna revolúcia a temná stránka prohibície a zločinu. Jej príbeh je nielen súčasťou historického naratívu, ale aj významným príspevkom k diskusii o ženskej emancipácii a hľadaní identity v tomto dynamickom a zmenami nabitom období.

4.4.4 Porovnanie a kontrast ich prístupov k prekonávaniu výziev

Porovnanie a kontrast prístupov k prekonávaniu výziev postáv Rose DeWitt Bukater z filmu Titanic a Velmy Kelly z filmu Chicago odhaľuje zaujímavé rozdiely a podobnosti v ich charakteroch a v ich reakciách na spoločenské a osobné výzvy svojej doby.

Podobnosti:

- **Hľadanie nezávislosti:** Obidve postavy sa snažia nájsť svoju nezávislosť v spoločnosti, ktorá je obmedzujúca a patriarchálna. Rose sa vzpiera očakávaniam svojej vyššej triedy a plánovanému manželstvu, zatiaľ čo Velma sa snaží udržať svoju nezávislosť a kariéru v showbiznise v ére jazzu.

- **Vzdor proti spoločenským normám:** Obe postavy sa vzpierajú spoločenským normám svojej doby. Rose odmieta konvenčný život, ktorý pre ňu pripravila jej rodina a hľadá lásku a slobodu s Jackom. Velma zase vzdoruje normám tým, že žije život na okraji spoločnosti ako jazzová speváčka a tanečnica.

Rozdiely:

- **Metódy prekonávania výziev:** Rose sa snaží prekonať svoje výzvy prostredníctvom vnútornej sily, odvahy a rozhodnutia žiť život podľa vlastných pravidiel, čo symbolizuje

jej vzťah s Jackom. Na druhej strane Velma využíva svoje umenie a zručnosti v showbiznise, ako aj manipuláciu a zvädzanie, aby dosiahla svoje ciele a udržala sa na vrchole.

- **Reakcia na spoločenské očakávania:** Rose sa od istého momentu aktívne vzpiera spoločenským očakávaniam a konvenčnému životnému štýlu, ktorý jej bol určený. Jej vzťah s Jackom a konečné rozhodnutia v príbehu sú odrazom túžby po autenticite. Velme sú spoločenské očakávania ukradnuté už od začiatku. Tvrdo pracuje na svojej kariére a budovaní svojho mena.

- **Osobný rozvoj a transformácia:** Rosein príbeh je cestou osobného rozvoja a transformácie, kde sa z neistého mladého dievčaťa stáva silná, nezávislá žena. Velma, hoci tiež prechádza určitým vývojom, zostáva viac-menej verná svojej pôvodnej povahe a ambíciám byť hviezdou, čo naznačuje menej dramatickú vnútornú transformáciu. V prípade Velmy ide skôr o zmenu prístupu za dosiahnutím úspechu - na začiatku príbehu je odhodlaná všetko zvládnuť sama, no pobyt vo väznici a neskoršie vyslobodenie jej ukáže tvrdú tvár show biznisu, kde je ako sólo umelkyňa nezaujímavá. Mení svoj prístup ku Roxie a navrhuje spoluprácu.

V konečnom dôsledku, zatiaľ čo Rose a Velma zdieľajú určité podobnosti vo svojom hľadaní nezávislosti a vzdore proti spoločenským normám, ich metódy prekonávania výziev a ich osobný rozvoj sú výrazne odlišné. Rosein príbeh je viac o vnútornej sile a transformácii, zatiaľ čo Velma sa zameriava na využívanie svojich zručností a okolností na dosiahnutie osobných cieľov.

4.5 VIZUÁLNA ESTETIKA A KOSTÝMOVÝ DIZAJN

Vizuálna estetika a kostýmový dizajn sú neoddeliteľnými a zásadnými aspektmi filmového umenia, ktoré hlboko ovplyvňujú vnímanie a interpretáciu filmových diel. Táto téma skúma ako vizuálne prvky – od odevov a doplnkov až po celkový vizuálny štýl - prispievajú k vytváraniu sveta filmu, rozvíjaniu postáv a posilňovaniu naratívu.

Kostýmový dizajn nie je len o vytváraní atraktívnych alebo historicky presných odevov. Ide o umenie, ktoré komunikuje s divákom na viacerých úrovniach, odhaľuje charaktery postáv, ich vývoj, sociálne postavenie, emocionálne stavy a mnoho iného. Kostýmy môžu

byť použité na symbolické účely, na vytvorenie kontrastu alebo na podporu atmosféry a tónu filmu.

Vizuálna estetika zahŕňa širšie spektrum aspektov, ako sú scénoграфия, farebná paleta a svetelné dizajny, ktoré spoločne vytvárajú jedinečný vizuálny jazyk filmu. Tento jazyk je zásadný pre vyjadrenie témy, nálady a štýlu diela, a je rovnako dôležitý ako príbeh alebo herecké výkony. Taktiež nesmieme zabúdať ani na hudbu, ruchy, atmosféry, spev, dikciu, intonáciu, slovník takpovediac na „audio kostýmy“ diela.

V tejto téme sa budeme venovať tomu, ako audiovizuálna estetika a kostýmový dizajn spolupracujú na vytváraní pútavých a významových filmových svetov, ako aj tomu, aký vplyv majú na emocionálnu a intelektuálnu odozvu diváka. Skúmame príklady z rôznych filmových žánrov a období, aby sme ilustrovali, ako tieto vizuálne prvky formujú a obohacujú filmové rozprávanie.

4.5.1 Význam kostýmov a vizuálneho dizajnu pre charakterizáciu postáv

Význam kostýmov a vizuálneho dizajnu v charakterizácii postavy **Rose DeWitt Bukater** v *Titanicu* je neoddeliteľný od jej vývoja a premeny v priebehu filmu. Na začiatku sú jej kostýmy luxusné a elegantné, čo odráža jej postavenie v spoločnosti vyššej triedy a zároveň skrýva jej vnútornú nespokojnosť a túžbu po slobode. Tieto bohaté a zdobené odevy kontrastujú s jednoduchšími a praktickejšími odevmi Jacka, čím zvyrazňujú triedny rozdiel medzi nimi.

Ako sa príbeh vyvíja a Rose sa stáva nezávislejšou a odvážnejšou, jej odev sa mení na jednoduchší a menej komfortný. Tento vizuálny prechod symbolizuje jej rastúcu slobodu a odmietnutie spoločenských očakávaní. Farby a štýly jej kostýmov tiež podčiarkujú tento vývoj: z počiatočných tmavších a formálnych farieb sa postupne dostávame k svetlejším a živším, čo odráža jej vnútorné oslobodenie a životnú energiu.

Význam kostýmov a vizuálneho dizajnu pre charakterizáciu postavy **Velmy Kelly** v *Muzikáli Chicigo* je kľúčový pre pochopenie jej postavy a jej príbehu. Kostýmy Velmy sú navrhnuté tak, aby odrážali atmosféru 20-tych rokov, ktoré boli charakteristické extravagantným štýlom a oslavou nezávislosti a sebavyjadrenia. Tieto šaty, často krátke s flapperovskými prvkami, zvyrazňujú jej postavenie modernej nezávislej ženy a jazzovej speváčky.

V oboch prípadoch zohráva dôležitú úlohu tela, telesnosť a sexualita, čo značným spôsobom ovplyvňuje smer a tvorbu kostýmov. Vo *Titanicu* sa kostýmy odzrkadľujú v dobovej estetike a spôsobe, akým sa predstavujú postavy na elegantnej palube lode, kde sa vystupuje a zoznamuje sa. Kostýmy zohrávajú rozhodujúcu úlohu pri vyjadrovaní sociálnych hierarchií a kultúrneho kontextu tej doby. Na druhej strane, v *Chicagu*, kostýmy sú viac extravagantné a expresívne, podporujú hudobno-divadelnú atmosféru muzikálu a zdôrazňujú charakteristiky jednotlivých postáv, ich temperament a sebavedomie. Tieto dva filmy ukazujú, že kostýmy nie sú len prostriedkom na oblečenie postáv, ale sú dôležitým nástrojom na vyjadrenie ich osobností, spoločenských postavení a emocionálnych stavov, pričom sa prikláňajú k vyššej úrovni autenticity a sily vyjadrovania.

4.5.2 Analýza konkrétnych prvkov kostýmov a ich symboliky

Kostýmy **Rose DeWitt Bukater** v *Titanicu* sú majstrovským príkladom toho, ako môžu byť odevy použité ako silné symbolické nástroje v rozprávaní príbehu. Jej ikonické šaty, najmä tie, ktoré nosí počas scény na zadnej časti lode, sú viac než len estetickým prvkom. Tieto šaty symbolizujú jej túžbu po slobode a odhodlanie uniknúť z obmedzujúceho života, ktorý jej bol predurčený. Moment, keď sa objavuje v šatách, ktoré sú výrazne odlišné od jej predchádzajúcich kostýmov, je kľúčový pre pochopenie jej charakterového vývoja.

V kontexte luxusného a detailne vypracovaného prostredia lode *Titanic*, Roseine kostýmy sú súčasťou tohto bohatého vizuálneho jazyka. Pôvodne odrážajú jej vysoké spoločenské postavenie, avšak ako sa dej vyvíja, jej odevy sa stávajú praktickejšími a jednoduchšími. Tento prechod zodpovedá jej premenenej realite a výzvam, ktorým čelí a symbolizuje jej vnútorný vývoj od privilegovanej mladej ženy k odvážnej a nezávislej osobe.

Podobne, kostýmy **Velmy Kelly** v *Chicagu* sú tiež použité ako významné symbolické nástroje. Jej lesklé a výrazné šaty na scéne nie sú len o zvýraznení jej postavy ako slávnej speváčky a tanečnice, ale tiež sú výrazom jej túžby po pozornosti a uznávaní. Tento vizuálny dizajn vytvára kontrast medzi jej verejným a súkromným životom, ktorý je často menej lesklý a viac záhadný. Tento rozdiel zdôrazňuje dichotómiu medzi jej verejnou osobou a skutočnou identitou. Dizajn kostýmov spolupracuje s dynamickým prostredím a choreografiou filmu. Sú navrhnuté tak, aby umožňovali pohyb a tanec, čo je nevyhnutné pre Velminu postavu tanečnice. Tieto kostýmy prispievajú k celkovému vizuálnemu a

dramatickému efektu jej vystúpení. Podobne ako v prípade Rose, aj u Velmy môžeme vidieť vývoj postavy cez zmenu jej odevov, ktoré odrážajú jej vnútorný vývoj a zmeny v jej živote, čím poskytujú hlbší pohľad do jej charakteru a príbehu.

4.5.3 Príspevok kostýmov k celkovému naratívu a atmosfére filmu

Kostýmy a vizuálny dizajn hrajú zásadnú úlohu v rozprávaní príbehov Rose DeWitt Bukater v *Titanicu* a Velmy Kelly v *Chicago*. V prípade Rose sú tieto vizuálne prvky nevyhnutné pre odhalenie jej vnútornej transformácie, spoločenského postavenia a jej postupného oslobodzovania sa od reštriktívnych očakávaní a konvencií doby, v ktorej žije. Jej kostýmy sú zrkadlom jej osobného vývoja a zmeny postojov, odhaľujúce jej cestu k nezávislosti a sebaidentifikácii.

Na druhej strane, v prípade Velmy Kelly kostýmy a vizuálny dizajn sú neoddeliteľnou súčasťou jej príbehu v muzikále *Chicago*. Tieto prvky nielenže rekonštruujú autentickú atmosféru 20-tych rokov, ale sú tiež kľúčové pre odhaľovanie a pochopenie jej charakteru. Vizuálne aspekty jej postavy nám umožňujú nahliadnuť do jej ambícií, túžob a vnútorného sveta, čím sa stávajú nevyhnutnými pre plné pochopenie jej príbehu a motivácií.

V oboch prípadoch kostýmy a vizuálny dizajn nie sú len doplnkom k príbehu, ale aktívnymi prvkami, ktoré formujú a obohacujú rozprávanie, poskytujúc hlbší pohľad do životov a premien hlavných postáv.

III. PROJEKTOVÁ ČASŤ

5 ANALÝZA DIPLOMOVÉHO FILMU – SMUTNÉ ROZKOŠE: IMAGINATÍVNY PORTRÉT OL'GY BLEYOVEJ

V ďalších kapitolách sa budem venovať rozboru nášho diplomového filmu *Smutné rozkoše: Imaginatívny portrét Ol'gy Bleyovej* (produkcia UTB, koprodukcia EMEDI productions, 2024), ktorý sme vytvorili v tíme zo školských internistov a externistov z filmového fachu. Ide o filmový portrét zostavený zo situácií-inscenácií. V rámci školy sa do projektu zapojila produkčná Petra Radvanová, zvukárka Leona Vyhnáľková a strihačka Anita Ullverová. Externý tím tvorili druhý asistent réžie Adam Herich, kameramani Richard Wagner a Jakub Solin, osvetľovač Timotej Tahotný, producent Peter Blahovský, odborný konzultant Dušan Kochol v spolupráci s Danicou Orvanovou (Bleyovou), kostymér Andrej Kusalík, vlasy a makeup mali na starosti Dominika Gregorová, Jana Kaszová, Aneta Čukanová, fotografka Lilian Taskal. Námet, scenár a réžia pod taktovkou Lukáša Víznera, pod pedagogickým vedením doc. MgA. Mgr. Jána Gogolu ml.

V tomto diele som sa snažil docieľiť autenticitu ženských postáv v žánri kostýmovej drámy, v spolupráci s významnými slovenskými herečkami - Janou Ol'hovou (Matka), Soňou Norisovou (Manželka) a Judit Pecháček (Fotografka), ktoré súhlasili so stvárnením Ol'gy Bleyovej v postavách Fotografky, Manželky a Matky v pripravovanom celovečernom hranom filme *Zatmenie ženy*.

Nakoľko herečky cielene od začiatku prípravy osobnosť Ol'gy Bleyovej nepoznali, pripravili nám tím úrodnú pôdu pre jednotlivé kroky vcítania sa do úplne nových postáv, nového charakteru. Pri vcítaní sa do postáv sme postupovali v jednotlivých etapách: prostredníctvom Ol'giných diel – aktov, ktoré tvorila na vrchole svojej kariéry, prostredníctvom knihy Ol'ga Bleyová – *Môj životný dialóg s fotografiou*, filmu a rozhovoru z archívu Rozhlasu a televízie Slovenska – *Tri z nich a Ludia, fakty, udalosti*. Vo finálnej fáze sme pristúpili ku vizuálnej premene do postáv, pridŕžajúc sa žánra kostýmovej drámy a hereckej etudy, v ktorej sme zisťovali, kam sa až herečky so svojimi postavami dostali – ako navníмали postavy a do akej miery ešte na nich musia ďalej pracovať.

Túto cestu hodnotím ako veľmi priaznivú aj do budúcich projektov. Výsledok našej práce bol dychberúci a samotné herečky mi potvrdili, že na to, ako sme boli časovo obmedzení, náš postup bol obsahovo naplňujúci a uľahčil im cestu k poznaniu charakteru Ol'gy Bleyovej, a tým k vcítaniu sa do postáv v docielení ich autenticity.

Zatmenie ženy (2024, Lukáš Vízner, SR)

Projekt Zatmenie ženy odhaľuje príbeh troch žien - Fotografky, Manželky a Matky. Rôzne domácnosti, zamestnania a láska k umeniu. Naučené tempo životov ich privádza k bodom zlomu.

FOTOGRAFKA dostáva negatívnu recenziu, ktorá otrasie jej istotou v tvorbe. Prichádza k životnej situácii, ktorou často prechádza každý umelec. Klade si otázku – ‚má moja tvorba vôbec zmysel?‘, pričom zároveň hľadá odpovede aj pre svoj ďalší osobný rozvoj. Potrebuje impulz, ktorý by ju presvedčil že to, čo tvorí a ako tvorí, zmysel má. Umelec má predsa tvoriť v prvom rade pre seba a hneď v druhom pre ľudí. Túži po tom vypracovať sa medzi tých najlepších, no jej cesta za úspechom je ohrozená. Čo ak práve táto recenzia bude koncom jej kariéry?

MANŽELKA je ženou v domácnosti a čelí životnej situácii, s ktorou po rokoch manželstva nerátala – rozvodom. Opustená Manželka nachádza životnú náplň v tvorbe nadrozmerných diel, avšak stretáva sa s problémami, ktoré jej bránia v ceste za snom. Okrem toho, že spoznáva exmanželove sklony k agresivite, chce jej vziať aj to posledné, čo jej nechal – strechu nad hlavou. Pri rozvode sa dohodli ohľadom delenia majetku, no Nová žena v živote exmanžela slovo poruší a Manželka sa v jeden moment ocitá pred vlastným bytom, z ktorého sa ju snažia vystáhnovať. Keď jej nenechali takmer nič, čo okrem detí je to najvzácnejšie, čo jej po ňom ostalo?

Tretím, najťažším a najviac bolestivým príbehom je príbeh MATKY. Preťažená prácou strihačky žije sledom dní spoločne so synom Paľkom a dcérou Danicou. Osud je ku nej neúprosný – syn Paľko pri tragickej nehode zomiera. Bolesť matky vyrovnávajúcej sa so smrťou dieťaťa sa stáva akousi krížovou cestou, ktorú si postava Matky musí prejsť. Ostala jej len práca, Paľkova prázdna izba a spomienky. Čas beží a ona sa snaží nájsť záblesky šťastia, nádej lepších zajtrajškov a spôsob, ako sa v živote pohnúť vpred.

V istej snovej scéne, v priestore zafajčeného podniku, sa všetky tieto tri línie stretnú na jednom mieste – tri ženy, tri príbehy, tri bolesti. Mnoho otázok čakajúcich na odpovede. Vzájomne sa chápu, akoby sa celý život poznali. Žijú všetky v jednej, tri životy, jedna žena – Oľga Bleyová.

Odpoveďou na ich otázky sa stávajú oni samé - ich tvrdohlavosť, pracovné nasadenie a vízia toho, čomu v živote veria, je cestou na prekonanie všetkého, čím prechádzajú.

Rovnako ako Oľga, musia nájsť aj v najväčších tmách svetlo nádeje a prekonať svoje bolesti pomocou tvorby.

Fotografke zlá recenzia nakoniec zaručí nové pracovné ponuky a návštevnosť výstavy, akú doteraz nezažila. Manželka sa odhodlá vytvoriť veľkoplošné diela, ktoré zdobia nemocnice, hotely a školy (do dnešného dňa) – jej súbor s témou domáceho násilia vyhrá na prestížnom svetovom festivale umenia. Matka sa vrhne na tvorbu animovaného filmu Slncová panna, ktorý bude venovaný rovnako ako všetkým deťom, tak aj jej vnukovi Paľkovi. Vnuk Paľko sa narodí presne o rok od tragickej nehody a stane sa pomyselnou náhradou za syna Paľka – čarovné dieťa, ktoré je dôvodom a dennou radosťou Matky pokračovať a tvoriť aj naďalej.

5.1 ANALÝZA VYBRANÝCH POSTÁV: FOTOGRAFKA, MANŽELKA, MATKA

5.1.1 Podrobná charakteristika každej postavy

Postavy Fotografky, Manželky a Matky sú fiktívne postavy inšpirované skutočnou osobnosťou Oľgou Bleyovou. Jej život, rozdelený do sfér kariéry, manželstva a materstva nám vykresľuje Oľgu Bleyovú ako ženskú hrdinku v žánri kostýmovej drámy. Príbeh nechceme časovo zaradiť – snažíme sa o kostýmovú individualitu a nadčasovosť, preto sa príbeh odohráva v dobe časovo neurčenej s prvkami štylizácie, ktorá voľne odkazuje na šesťdesiate a sedemdesiate roky dvadsiateho storočia. Tomuto smeru budú zodpovedať aj kostýmy – nebudú dobové, len štylizáciou odkazovať na módu daných rokov.

FOTOGRAFKA

Vnútorň život:

- **Pozadie a životopis:** Rodená východniarka, ktorá sa presťahovala do Bratislavy. Fotografka v začiatkoch svojej kariéry. Jedným z dôvodov presťahovania je snúbenec Pavol Bley.

- **Osobné túžby a ciele:** Túži byť uznávanou a úspešnou vo svojom odbore.

- **Vnútorň konflikt:** Bojuje s pochybnosťami o svojej tvorbe po negatívnej recenzii.

Vonkajší život:

- **Spoločenský status:** Vnímaná a neskôr uznávaná v umeleckých kruhoch, čelí profesionálnym výzvam.

- **Vzťahy:** Rodina na prvom mieste, hlboko zamilovaná a presvedčená o vzťahu s Pavlom Bleyom, kontakty zo sveta umeleckých kruhov a priatelia.

- **Vývoj postavy:** Prekonáva pochybnosti a nakoniec dosahuje nové úspechy - experimentátorka a inovátorka.

Fyziognómia:

- **Vzhľad:** Charizmatická, s výrazným umeleckým vzhľadom.

- **Odev a štýl:** Umelecký, mladistvý a osobitý štýl odevu.

Sociológia:

- **Vzdelanie a záujmy:** Vzdelaná v oblasti umenia, vášnivá v oblasti fotografie, vysokú školu si musí neskôr dorobiť, nakoľko ustúpila štúdiu Pavla.

- **Spoločenské postavenie:** Zatiaľ neznáma začínajúca umelkyňa.

Psychológia:

- **Emocionálny stav:** Prechádza od pochybností k sebedomiu.

- **Vývoj postavy:** Získava väčšiu sebadôveru a uznanie.

MANŽELKA

Vnútorný život:

- **Pozadie a životopis:** Dlhoročná manželka, zabehnutá umelkyňa, ktorá čelí rozvodu.

- **Osobné túžby a ciele:** Odhodlaná ochrániť deti a vytvoriť im dostatočné rodinné zázemie aj sama. Ako umelkyňa napredovať vo svojej tvorbe. Dosiahnuť spravodlivosť na súdoch, nech to trvá ako dlho chce.

- **Vnútorný konflikt:** Cesta prijatia krivdy a faktu, že výsledok súdnych procesov nemusí nutne znamenať spravodlivosť.

Vonkajší život:

- **Spoločenský status:** Už nie je manželkou, matkou bude vždy a umelkyňou tiež. Vnímaná ako vážena osobnosť.

- **Vzťahy:** Komplikované vzťahy s exmanželom a jeho novou partnerkou. Silná opora v rodine.

- **Vývoj postavy:** Prekonanie strachu, bojovanie za spravodlivosť. Z tolerantnej manželky sa stáva samostatná silná osobnosť, ktorá prerastie Pavla Bleya, uznávaného umelca.

Fyziognómia:

- **Vzhľad:** Zrelá, silná žena.

- **Odev a štýl:** Praktický, upustila z mladistvejších vyzývavejších strihov, formácia do dámy. Nestratila však sexepíl.

Sociológia:

- **Vzdelanie a záujmy:** Vyštudovaná umelkyňa, uznávaná v umeleckých kruhoch. Jej práca je jej vášňou, preto stále hľadá nové cesty sebarealizácie a tvorby. Ak netrávi čas tvorbou, venuje ho svojim deťom.

- **Spoločenské postavenie:** Rastúce uznanie v umení, rešpektovaná v umeleckých kruhoch.

Psychológia:

- **Emocionálny stav:** Prechádza od bolesti a sklamaní k tvorivej sile. Bolesť z osobného života ventiluje v tvorbe. Vytrvalosť, ktorou vyniká v umení, presmerúvava do súdnych procesov.

- **Vývoj postavy:** Získava nezávislosť, buduje si odvahu a sebavedomie.

MATKA

Vnútorý život:

- **Pozadie a životopis:** Pracujúca matka, vychovávajúca dve deti, ktorá prežíva smrť syna.

- **Osobné túžby a ciele:** Nájst' spôsob, ako sa vyrovnat' so stratou a nájsť šťastie.

- **Vnútorý konflikt:** Zápas so smútkom a hľadanie zmyslu života.

Vonkajší život:

- **Spoločenský status:** Zamestnaná ako strihačka, v rodinnom postavení matka.
- **Vzťahy:** Vzťahy so synom, dcérou a vnukom. Silné rodinné zázemie, ktoré bolo kedysi narušené rozvodom. S exmanželom sa nestretávajú, muž jej v živote už nechýba.
- **Vývoj postavy:** Po tragickej nehode a strate syna nájde nový zmysel vo vnukovi a tvorbe.

Fyziognómia:

- **Vzhľad:** Unavená všetkým, čo ju v živote stretlo, ale napriek tomu silná.
- **Odev a štýl:** Jednoduchý, funkčný, po rokoch charizmatická staršia dáma.

Sociológia:

- **Vzdelanie a záujmy:** Vyštudovaná umelkyňa, zameraná na prácu a rodinu, všetko ostatné sa jej zdá zbytočné a nepodstatné. Prešla si rôznymi sférami umenia, od fotografie, cez tvorbu veľkoplošných diel, až po filmový strih.
- **Spoločenské postavenie:** Je to typ ženy, ktorá keď vojde do miestnosti vyžaruje rešpekt. Svoje postavenie si dlhé roky budovala a dokázala v živote veľa, preto si ju spoločnosť váži.

Psychológia:

- **Emocionálny stav:** Prechádza od hlbokého smútku k nádeji.
- **Vývoj postavy:** Nájde vnútornú silu pokračovať ďalej a nový zmysel života.

5.1.2 Dobová autenticita postáv v zasadení do historického obdobia

Projekt „Zatmenie ženy“, ktorý je štylizovanou kostýmovou drámou čerpajúcou prvky zo 60-tych a 70-tych rokov 21. storočia, ponúka pohľad na životy troch žien - Fotografky, Manželky a Matky. Túto autenticitu sme sa snažili docieľiť nielen v budovaní ich charakterov, ale rovnako aj vo vizuálnej premene v diele Smutné rozkoše: Imaginatívny portrét Olgy Bleyovej. Fotografka v tomto filme predstavuje umelkyňu z obdobia 60-tych a 70-tych rokov, ktorá sa snaží presadiť v dominantne mužskom svete fotografie. Štýl a odevy odrážajú umelecké trendy tohto obdobia, vrátane vplyvov popkultúry a avantgardy. Jej príbeh sa zameriava na prekonávanie spoločenských bariér a predsudkov, ktoré boli v tom čase bežné.

Manželka, zobrazená ako žena prechádzajúca rozvodom, odhaľuje premeny v spoločenských postojoch k rodovým úlohám, ktoré boli charakteristické pre toto obdobie. Štýl a odevy sú prechodom od tradičných rodinných úloh k modernejšiemu a nezávislejšiemu životnému štýlu. Jej príbeh je príbehom hľadania nezávislosti a sebarealizácie v dobe, keď sa ženské role začali meniť.

Matka v tomto filme predstavuje pracujúcu ženu a matku, ktorá čelí výzvam vyváženia pracovného a rodinného života, čo bolo v 60-tych a 70-tych rokoch pre mnohé ženy novou realitou. Štýl je praktický a funkčný, pričom zároveň odráža dobovú módu. Jej príbeh je emotívny a zameriava sa na zápas s vyvážením pracovného a rodinného života a prekonávaním osobných tragédií.

Všetky tri postavy sú zasadené do autentického prostredia 60-tych a 70-tych rokov, čo zahŕňa nielen kostýmy a scenériu, ale aj zobrazovanie sociálnych, kultúrnych a historických aspektov, ktoré formujú ich príbehy, vzťahy a vnútorné konflikty. Film *Zatmenie ženy* tak ponúka hlboký a viacrozmerný pohľad na životy žien v tomto období.

5.1.3 Konceptualizácia postáv emancipačná v konflikte s dobou

Konceptualizácia postáv vo filme *Zatmenie ženy* v rámci emancipačného konfliktu s dobou, konkrétne 60-tych a 70-tych rokmi, odhaľuje zložitý vzťah medzi individuálnymi túžbami a spoločenským očakávaním. Tento film skúma, ako sa tri hlavné postavy - Fotografka, Manželka a Matka – vyrovnávajú s výzvami a obmedzeniami, ktoré im kladla spoločnosť v období, keď sa začali meniť tradičné úlohy žien.

FOTOGRAFKA

V 60-tych a 70-tych rokoch bolo pre ženy v umení náročné presadiť sa v dominantne mužskom prostredí. Fotografka v tomto filme predstavuje túto výzvu, keďže sa snaží nájsť svoje miesto a uznanie vo svete fotografie. Jej konflikt s dobou spočíva v prekonávaní spoločenských bariér a predsudkov, čo zároveň podporuje jej osobnú a profesionálnu emancipáciu.

MANŽELKA

Manželka čelí rozvodu, čo ju v tom čase mohlo spoločensky stigmatizovať. V umeleckom svete zároveň nebol rozvod tak ojedinelý. Jej príbeh odzrkadľuje prechod od tradičnej

úlohy ženy v domácnosti k nezávislejšiemu a sebedomejšiemu životnému štýlu. Jej emancipačný konflikt s dobou spočíva v hľadaní vlastnej identity a sebarealizácii mimo manželského vzťahu.

MATKA

Ako pracujúca matka, ktorá čelí osobnej tragédii, Matka reprezentuje ženy, ktoré sa snažili nájsť rovnováhu medzi pracovným a rodinným životom v období, keď sa začali meniť tradičné rodinné štruktúry. Jej príbeh je príkladom boja s osobnými a spoločenskými očakávaniami, ktoré boli v tom čase často v konflikte s novými emancipačnými ideálmi.

Všetky tri postavy v *Zatmenie ženy* predstavujú rôzne aspekty ženskej emancipácie a jej konfliktu s dobovými normami a očakávaniami. Ich príbehy sú nielen odrazom individuálnych bojov, ale tiež širšieho spoločenského a kultúrneho kontextu, v ktorom sa ženy začali stávať aktívnymi tvorcami svojich osudov a prekračovať hranice, ktoré im boli historicky stanovené.

5.2 VIZUÁLNA ESTETIKA A KOSTÝMOVÝ DIZAJN

Vo filme *Zatmenie ženy* je vizuálna estetika a kostýmový dizajn kľúčovým prvkom, ktorý podporuje charakter troch hlavných postáv – Fotografky, Manželky a Matky. Tento dizajn nielenže odráža ich individuálne osobnosti a životné etapy, ale tiež zahŕňa dobové prvky zo 60-tych a 70-tych rokov. Vo filme *Smutné rozkoše: Imaginatívny portrét Olgy Bleyovej* sme sa kostýmovo snažili navodiť vizuál pripravovaného celovečerného hraného filmu. Okrem kostýmov sme herečkám zadelili každej vlastnú rekvizitu, s ktorou mohli pracovať.

Fotografka, ako 35-ročná umelkyňa, má výrazný a štýlový vzhľad, ktorý kombinuje moderné a avantgardné prvky s dobovými vplyvmi. Jej kostýmy sú farebné a vzorované, často doplnené o elegantné blúzky a nohavice, ktoré sú praktické pre prácu fotografa. Fotografke sme priradili rekvizitu fotoaparátu Flexaret, ktorým Olga Bleyová fotila ženské akty.

Manželka, 50-ročná žena prechádzajúca životnou zmenou, je zobrazená v elegantnom, ale konzervatívnejšom štýle. Jej kostýmy sú klasické, s dôrazom na kvalitné materiály a decentné farby, čo odráža jej prechod od tradičnej úlohy k nezávislejšiemu životu. Postupne sa jej odev mení tak, aby odrážal jej rastúcu sebadôveru a osobnú slobodu. Manželkinou rekvizitou bol zásnubný prsteň, ktorý symbolizoval záväzok manželstva, z ktorého sa ale musí vymaniť.

Matka, 60-ročná pracujúca žena, ktorá prežíva osobnú tragédiu, má jednoduchší štýl zameraný na pohodlie. Jej kostýmy sú pohodlné, ale elegantné, s použitím mäkkších farieb a tkanín. Jej odev odráža zrelý vek a životné skúsenosti, pričom je zároveň dôstojný a pevný. Rekvizitou Matky bola hračka gašparka, ktorá bola symbolom detstva syna Paľka.

Celkovo vizuálna estetika, kostýmový dizajn a rekvizity vo filme účinne podporujú charakter a príbeh každej postavy, pričom zároveň rešpektujú dobové prvky a estetiku 60-tych a 70-tych rokov, čím vytvorili autentický a pútavý vizuálny zážitok.

5.3 PRETAVENIE POZNATKOV DO PRAXE

Diplomová práca sa stala pre mňa dôležitým vodítkom pri tvorbe dokumentárneho filmu *Smutné rozkoše*. Štúdium postáv Rose DeWitt Bukater z filmu *Titanic* a *Velmy Kelly* z filmu *Chicago* ma inšpirovalo k hlbšiemu porozumeniu významu autenticity a komplexnosti ženských postáv vo filmovom umení.

Po opakovanom sledovaní uvedených filmov sa mi podarilo objaviť, ako môže charakter zobrazenej postavy prispieť k lepšiemu pochopeniu ženského vnímania a nazerania na život. Aj pri svojej tvorbe som sa snažil pod týmto vplyvom štrukturovať dojímavejšie vyjadrenie ženskej skúsenosti, ktorá zároveň ovplyvňuje postavu aj jej okolie a robí tak dej zaujímavejším pre diváka. Zistil som, že významné, ale aj zdanlivo nenápadné gesto postavy môže v divákovi rozvinúť nové myšlienkové pochody a vyvolať vnútornú konfrontáciu s jeho vlastným postojom. Aj jednotlivé slovo má svoju magickú moc a netreba ho teda vždy zahaliť do siahodlých výpovedí, ale aj v samotnej konfrontácii s tichom môže viesť diváka k novým úvahám. Obyčajný pohľad v spojitosti so slovom a dejom môže rozšíriť obzor pri skúmaní identity postavy a konfrontovať jej emocionálne prežívanie s cítením a prežívaním samotného diváka.

Pri tvorbe dokumentu *Smutné rozkoše* som sa usiloval aplikovať tieto postrehy a poznatky do tvorby imaginatívneho portréту *Oľgy Bleyovej* a jej životných skúseností. Podobne ako pri štúdiu postáv *Rose* a *Velmy* som sa sústredil na autenticitu a komplexnosť *Oľginých* emocionálnych a osobných hlbín. Cieľom bolo zachytiť jej vnútorný svet a preniesť ho na plátno tak, aby divák cítil a chápal jej cestu až do hĺbky duše umelkyne.

Práca s filmovými postavami ako *Rose* a *Velma* mi pomohla porozumieť dôležitosti detailov, kontextu a vývoja postáv. Pri tvorbe dokumentu som sa snažil podobne vniknúť do

psychológie Oľgy Bleyovej a jej životných skúseností, aby film nebol len opisom udalostí, ale aj hlbokým portrétom jej vnútorných bojov a radostí. Pomohla mi spolupráca so skúsenými herečkami, ktoré zase z ich uhla pohľadu ocenili tento originálny postup, keď ako ženy sa prostredníctvom údajov a vecí zo života umelkyne samé cez svoje vnímanie a chápanie vciťovali do jej vnútorného postoja a pomáhali originálnym spôsobom navodiť a poznávať to, čo umelkyňa v týchto situáciách a aj pri svojej tvorbe prežívala. Čo ju inšpirovalo a pomáhalo vyslovovať poznanie hlboko ukryté v jej umeleckej duši.

Jedným z konkrétnych príkladov, ako som vďaka tomuto výskumu obohatil svoju prácu, sú prvky, ktoré boli použité na zdramatizovanie deja. Použitý bol konkrétny predmet, rekvizita, ktorá znázornila a posilnila niektorú z tém. Vo filme Titanic znázorňoval náhrdelník známy ako "Srdce oceánu" krásu a zároveň ťarchu nechceného vzťahu. Podobne symbolicky sme aj my rozvíjali tému prostredníctvom rekvizity. Postave fotografky sme prisúdili fotoaparát, ktorý znázorňoval nielen sféru pôsobenia, ale najmä prvý kontakt s prístrojom, ktorý predurčil životnú cestu Oľgy Bleyovej. Prsteň, bežná a nepatrná vec, znázorňujúca v linke Manželky roky súdov a konfliktov, ktoré sa s ním spájajú. V tomto by som citoval zvolenú reflexiu postavy Manželky "tak ako ten prsteň - ide tak ľahko nasadiť, ale keď sa ho chcem zbaviť, ide to ťažšie... no nakoniec to ide". Do tretice rekvizita bábky, ktorá nie je len hračkou, ale akousi pripomienkou pre každú matku, že jej dospelý syn/dcéra bola kedysi dieťaťom. Bolesť Matky, ktorú vyvoláva pohľad na hračky po svojom dieťati, v nás otvára o niečo hlbšiu ľútosť nad celou situáciou. Pripomienkou toho pekného, čo bolo, zväčšujeme bolesť nad stratou toho, čo už nie je. Príbehy veľkofilmov Titanic a Chicago vyrozprávané cez prežívanie postáv, sú podobne intímne a medzné ako zápletky nášho dokumentu.

Pod vplyvom filmov, ktoré tak pracujú s expresívnym herectvom ťažkých životných situácií, som uchopil dokument cestou fikcie, aby som s herečkami vyjadril hraničné emócie, ktoré sa v dokumente bežne nepoužívajú. Chcel som ísť cestou hraného filmu, aby som vyjadril situácie dostatočne uveriteľne, aby emócia, ktorá bola kedysi skutočná, opäť ožila a divák sa s ňou mohol stotožniť.

Natočili sme rovnako aj statickú etapu - zachytávajúcu množstvo hodín rozhovorov s ľuďmi, v ktorých sa nám podarilo zachytiť silné emočné momenty. Neboli podané však dostatočne sugestívnym spôsobom, preto som potreboval hereckosť, ktorá viedla ku expresnosti.

Celkovo môžem povedať, že diplomová práca mi poskytla cenné nástroje a vhľady do práce s postavami, ktoré som aplikoval pri tvorbe vlastného dokumentárneho filmu. Jej vplyv sa prejavil v mojom prístupe k charakterizácii a vyjadreniu emócií postáv, čo som považoval za kľúčové pre úspech Smutných rozkoší.

ZÁVER

V závere tejto diplomovej práce sme sa podrobne venovali analýze a interpretácii autenticity ženských postáv v žánri kostýmovej drámy, s osobitným zameraním na postavy Rose DeWitt Bukater z filmu Titanic, Velmy Kelly z Chicago a Oľgy Bleyovej z pripravovaného filmu Zatmenie ženy. Táto práca poskytla hlboký ponor do toho, ako kostýmový dizajn, vizuálna estetika a naratívna konštrukcia prispievajú k vytváraniu komplexných, viacrozmerných ženských postáv, ktoré sú nielen produktom svojej doby, ale aj obrazom širších spoločenských a kultúrnych dynamík.

Z našej analýzy vyplýva, že autenticita týchto postáv nie je len výsledkom historického preskúmania alebo detailného kostýmového dizajnu, ale aj dôsledkom zložitého prepojenia osobných príbehov, spoločenských očakávaní a feministických podtónov. Kostýmy a vizuálny dizajn hrajú kľúčovú úlohu v podpore tejto autenticity, poskytujúc vizuálne stopy, ktoré pomáhajú divákovi lepšie pochopiť a empaticky sa stotožniť s postavami.

Táto práca tiež poukázala na významné rozdiely a podobnosti medzi postavami Rose, Velmy a Oľgy, ukazujúc, ako každá z nich reprezentuje odlišné aspekty ženskej skúsenosti a odolávania voči spoločenským normám a očakávaniam. Ich príbehy sú príkladom toho, ako filmové médium môže byť použité na prepracované zobrazenie ženských postáv, ktoré sú nielen pasívnymi objektmi, ale aktívnymi subjektmi svojich príbehov.

Napokon, táto práca zdôrazňuje, že štúdium filmových postáv a žánrov, ako je kostýmová dráma, je nevyčerpatelným zdrojom poznania o ľudskej povahe, spoločenských štruktúrach a historických kontextoch. Skúmanie týchto aspektov prostredníctvom prizmy filmu nám umožňuje lepšie pochopiť nielen filmové umenie, ale aj samotnú spoločnosť a kultúru, v ktorej tieto filmy vznikajú a sú prijímané.

Vďaka tejto práci sme získali hlbšie poznanie komplexnosti a bohatstva filmového vyjadrovania a jeho schopnosti odhaľovať, rozprávať a oslavovať ženské príbehy v ich plnej rozmanitosti a komplexnosti.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

1. SEDIKIDES, C., SLABU, L., LENTON, A., & THOMAES, S. (2017). Autenticita štátu. *Current Directions in Psychological Science*, 26, 521 – 525.
<https://doi.org/10.1177/0963721417713296>.
2. JONGMAN-SERENO, K., & LEARY, M. (2019). Záhada bytia sama sebou: kritické preskúmanie konceptu autenticity. *Review of General Psychology*, 23, 133 – 142. <https://doi.org/10.1037/GPR0000157>.
3. HEIDEGGER, M. (1927). *Bytie a čas*.
4. KING, P. (2005). *Screening the Past: Memory and Nostalgia in Cinema*. Routledge, Taylor & Francis Group.
5. HUGHES-WARRINGTON, M. (2007). *History Goes to the Movies*.
6. KING, P. (2005). *Screening the Past: Memory and Nostalgia in Cinema*.
7. SUROVÝ, L. (2003). Rethinking the Costume Drama: Washington Square Agnieszky Holland (1997). *The Henry James Review*, 24, 69 – 81.
<https://doi.org/10.1353/hjr.2003.0005> .
8. FIELD, S. (1994) *Screenplay: The Foundations of Screen writing*. New York: Dell Publishing.

